...ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

48-дахи жэлээ гарана

БУРЯАД ҮНЭН

№ 246 (13562)
1971 оной октябриин 17, воскресени

Сэн 2 мүнгэн

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

МҮНӨӨДЭР— Эдеэ хоолой промышленностиин хүдэлмэрилэгшэдэй үдэр

Агууехэ Октябриин социалис революциин 54 жэлэй ойдо зорюулhан КПСС-эй ЦК-гай УРЯАНУУД

...ууехэ Октябриин социалис революциин 54-дэхи жэ... мандаха болтогой!

...дэлхэйн түүхэдэхи шэнэ үе сагай — дэлхэйе ...нко ёhoop шэнэдхэхэ, капитализмhaa социализм... үе сагай эхи табигша Агууехэ Октябрь мандаха бол...

...мүнхэ интернациональна hургаал, импери... эсэргүү, социализмын ба коммунизмын илалтын ...ы оронуудай ажалшадай тэмсэлэй туг — марксизм... мандаха болтогой!

...мир Ильич Ленинэй нэрэ ба хэрэг хэтын хэтэдэ ...дг лэ!

...мунистнууд! КПСС-эй XXIV съездын шиидхэбэри... бодото дээрэнь бэелүүлхын түлөө бүгэдэ арадай пат... хүдэлөөнэй түрүү зэргэдэ ябагты, олониитын эдэб... шиидхэлшэд ба хүмүүжүүлэгшэд бологты!

...етскэ Союзай ажалшад! КПСС-эй XXIV съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлхын түлөө, юhэдэхи та... й түсэбүүдые амжалтатайгаар дүүргэхын түлөө со... мүрысөө бүри үргэнөөр дэлгэрүүлэе!

...с байгуулалтын шэнэ амжалтанууд тээшэ, ураг...

...унизм байгуулжа байгаа агууехэ совет арадта ал...!

...мунизм байгуулгын гол түрүү хүсэн — Соведүү... й баатар габьяата хүдэлмэришэн анги мандаха бол...

...мунизм эдэбхитэйгээр байгуулалсагшад — баатар ... колхозно таряашад мандаха болтогой!

...мунис общество эдэбхитэйгээр байгуулалсагшад— ...дай интеллигенци мандаха болтогой!

...дэлмэришэн ангиин ба колхозно таряашадай холбоо мандаха болтогой! Совет обществын суртал бодолой ...ическэ бата нэгэдэл улам бэхижэг лэ!

КПСС-эй ленинскэ национальна политикын агууехэ ... — СССР-эй арадуудай аха дүүгэй эбдэршэгүй ба... барисаан хэтэ мүнхэдөө мандаг, hалбараг лэ!

...дэлмэришэн ангиин, бухы ажалшадай дайшалхы ... коммунизмын түлөө тэмсэлдэ совет арадай вождь ...лшэнь бологшо — Советскэ Союзай Коммунис пар... ...ка болтогой!

...ти болон арадай агууехэ, бата нэгэдэл мандаха ...!

...радай засагай бодото зургаанууд — ажалшадай де... Соведүүд мандаха болтогой! Социалис демократи ...эг, бэхижэг лэ, гүрэнөө хүтэлбэрилхэ хэрэгтэ ... бүри эдэбхитэйгээр хабаадаг лэ!

...ургаанай ба ажахы эрхилэлгын hургуули, комму... hургуули — совет профсоюзууд мандаха болтогой!

...мунис партиин үнэн туhалагша ба резерв, ком... байгуулалсагша залуушуулай түрүү отряд — Ленин... ...мол мандаха болтогой!

...комсомолшууд, эдир хүбүүд болон басагад! Марксист... ...скэ теорие, эрдэм ба техникын, соёлой эрхим туй... ...дые оролдосотой нэтэрүүгээр шудалагты! КПСС-эй ...дын шиидхэбэринүүдые амжалтатайгаар дүүргэхын ...лшэдэй түрүүшын зэргэдэ дабшагты!

...мунис общество эдэбхитэйгээр байгуулагшад — ...энэрнүүд мандаха болтогой!

...вет сэрэгшэд! Сэрэгэй ба политическэ бэлэдхэлдээ ...лтануудые туйлагты, hэримжэтэй байгты, ямаршье ...түримхэй ябуулга саран зайсуулхаар хододоо бэлэн ...

...Союзай баатар габьяата Зэбсэгтэ Хүсэнүүд манда... ...ой!

Советскэ Союзай ажалшад! Манай шэн зоригто ажал ...нэлэй түсэбэй гол зорилго амжалтатайгаар дүүргэ... ...лис экономикоёо хүсэн түгэлдэрөөр хүгжөөнэ, ... байдал улам hайжаруулха арга нүхэсэл мүн!

...й түрүүшүүлдэ, үйлэдбэри дээрэ шэнэ юумэ үүсхэг... ...дар соло!

Промышленностиин хүдэлмэришэд! Ороной индустри... ...ые саашадань хүгжөөхэ ба бэхижүүлгээр КПСС-эй ...ездын шиидхэбэринүүдые бодото дээрэнь бэелүүлхын ...мсэгты! Үйлэдбэриин техническэ хэм хэмжээн ба ... оролдосотой нэтэрүүгээр дээшэлүүлэгты!

Промышленностиин хүдэлмэришэд! Арадай хэрэг... ...товар бүри ехээр бүтээн гаргагты, сортнуудыень шэ... ...шанарынь hайжаруулагты, өөрынь үные хямдаруу... ...Совет хүнүүдэй эрилтэ хэрэглэмжэнүүдые хүсэд бү... ...абагты!

...рилгын хүдэлмэрилэгшэд! Үйлэдбэриин шэнэ предприятинуудые, байрын гэрнүүдые, коммунальна, соёлой ба ажаhуудалай шэглэлтэй барилгануудые ашаглалгада оруулха ябадал түргэдхэхын түлөө тэмсэгты! Барилгын үнэ сэн хямдаруулха, шанарыень улам hайжаруулха ябадал туйлагты!

25. Транспортын ба хэлхеэ холбооной хүдэлмэрилэгшэд! Транспорт болон хэлхеэ холбооe мүнөө сагай техническэ хэрэгсэлнүүдээр зэбсэглэгты! Арадай ажахын хэрэглэмжэ бүри хүсэд дүүрэнээр хангагты, хүн зоной хэрэглэмжэ хангалга бүхы аргаар hайжаруулагты!

26. Хүдөөгэй ажалшад! Хүдөө ажахыгаа саашадань хүгжөөлгөөр КПСС-эй XXIV съездын шиидхэбэринүүдые амжалтатай дүүргэхын түлөө тэмсэгты! Бүхы ургамалнуудай ургаса, мал ажалай ашаг шэмэ улам дээшэлүүлэгты, продукци бүри ехээр бүтээн гаргагты! Техникэ, ажалай хүсэ ба материальна хэрэгсэлнүүдые ашаглалга улам hайжаруулагты!

27. Промышленностиин ба хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэд! Колхозууд болон совхозуудай материалнуудаар, техникээр хангагдасые улам hайжаруулагты! Хүдөө ажахын үйлэдбэридэ электрын элшэ хүсэ нэбтэрүүлэн дэлгэрүүлгэ, үргэлжэ дээрэнь оньhожоруулга, хими хэрэглэлгэ, газарай мелиораци бүри түргэдхэгты!

28. Худалдаа наймаанай, ниитын эдеэ хоолой ба коммунальна, ажаhуудалай хэрэглэмжэ хангадаг хүдэлмэрилэгшэд! Совет хүнүүдэй эрилтэ хэрэглэмжэ хангалгын болбосорол улам дээшэлүүлэгты, тэдэнэй эрилтэ бүри хүсэд дүүрэнээр, hайнаар хангагты!

29. Советскэ Союзай ажалшад! Ажалдаа коммунис ёhoop хандахын түлөө тэмсэгты! Журам ба эмхидэлээ шангадхагты! Ниитын зөөриие нангинаар гамнагты, арьбадхагты!

30. Арадай ажахын хүдэлмэрилэгшэд! Ажахыгаа ашаг ехэтэйгээр эрхилхэ экономическа эрдэм, арга дүрэ оролдосотойгоор шудалагты! Үйлэдбэридөө ажалай научна эмхидхэл, түрүү дүй дүршэл, наука болон техникын шэнэ шэнэ туйлалтануудые үргэнөөр нэбтэрүүлэгты!

31. Советскэ Союзай ажалшад! Ажалай бүтээсые саг үргэлжэ дээшэлүүлэгты! Ажалай ба эд зөөриин эгээн бага гаргашатайгаар гүрэнэй түсэбүүдые дүүргэхын түлөө тэмсэгты, алмалтын гуримые наринаар сахигты, хүдэлмэриин сагай минута бүхэниие бүтээсэ өхэтэйгээр хэрэглэгты!

32. Совет эрдэмтэд, конструкторнууд, инженернүүд, техникүүд, ухаалан зохёогшод ба урлан нарижуулагшад! Научно-техническэ дэбжэлтые түргэдхэхэ талаар КПСС-эй XXIV съездын табиhан зорилгонуудые эдэбхитэйгээр дүүргэгты! Үйлэдбэритэй эрдэм наукын холбоое бэхижүүлэгты! Арадай ажахыда наука болон техникын шэнэ шэнэ туйлалтануудые түргөөр нэбтэрүүлэгты!

33. Литература болон искусствын ажал ябуулагшад, соёлой хүдэлмэрилэгшэд! Совет искусствын партийна, арадай шэнжэ баримталдаг тугые дээрэ үргэгты, коммунизм байгуулагшадые хүмүүжүүлгэдэ бүхы хүсэ шадалаа, бэлиг шадабаряа зорюулагты!

34. Гэгээрэлэй хүдэлмэрилэгшэд! Арадай гэгээрэлые, ургажа ябаhан үетэниие коммунис ёhoop хүмүүжүүлгые hайжаруулагты!

35. Элүүрые хамгаалгын ба физическэ культурын хүдэлмэрилэгшэд! Хүн зониие медицинскэ талаар хангалгые hайжаруулагты! Совет хүнүүдэй үдэр бүриин ажаhуудалда физическэ культурые эдэбхитэйгээр нэбтэрүүлэгты!

36. Пионернүүд болон hурагшад! Совет Эхэ орондоо халуунаар дурлагты, hайнаар hурагты, ажалда дүршэгты! Ленинэй хэрэгэй түлөө, коммунизмын түлөө эдэбхитэй тэмсэлшэд байхаар бэеэ бэлдэгты!

37. Хүдэлмэришэн ангиин ба бүхы ажалшадай дайшалхы марксистско-ленинскэ манлай, эб найрамдалай, демократиин, национальна бэеэ даанхай байдалай болон социализмын түлөө, империализмда эсэргүү хатуу зорилготой тэмсэлшэд болохо коммунис болон хүдэлмэришэдэй партинуудта аха дүүгэй амар мэндэ!

38. Марксизм-ленинизмын, пролетарска интернационализмын үндэhэ hуури дээрэ бүхы дэлхэйн коммунистнуудай нэгэдэл, жагсаал бэхижэг лэ!

39. Социалис оронуудай ажалшадта аха дүүгэй амар мэндэ! Уласхоорондын хүдэлмэришэн ангиин түүхын туйлалта болохо, империализмда эсэргүү тэмсэлэй шиидхэхы хүсэн, эб найрамдалай, социальна дэбжэлтын түшэг тулгуури болохо социализмын дэлхэйн байгуулалта хүгжэжэ, бэхижэжэ байг лэ!

40. Социалис оронуудай ажалшад! Хани барисаагаа, нэгэдэлээ бэхижүүлхын түлөө, аха дүүгэй хани харилсаагаа саашадань хүгжөөхын түлөө тэмсэгты! Социализмын дайсадай hүйдхэлтэ ябуулгануудта hэргэг байгты!

Социалис интернационализмын тугые дээгүүр үргэгты!

41. Бүхы оронуудай ажалшад! Империализмын эээрхэг түримхэй политикада эсэргүүгээр, эб найрамдалай, демократиин, национальна талааараа бэеэ даанхай байхын, социализмын түлөө эдэбхитэйгээр тэмсэгты!

42. Монополис капиталда эсэргүүгээр, ажалшадай политическэ, социально-экономическа эрхын түлөө, социалис уг зорилгын мандахын түлөө шэн габьяатайгаар тэмсэжэ байhан капиталис оронуудай хүдэлмэришэн ангида аха дүүгэй амар мэндэ!

43. Колониальна дарлалтын гэнжые хаяhан, империализмда, неоколониализмда эсэргүүгээр, бэеэ даанхай байдалаа бэхижүүлхын, социальна хүгжэлтын түрүү харгы замай түлөө тэмсэжэ байhан арадуудта халуун баяр!

44. Империализмда, расизмда эсэргүүгээр, эрхэ сүлөөгэй ба национальна бэеэ даанхай байдалай түлөө тэмсэжэ байhан колониальна, дулдыданги оронуудай арадуудта халуун баяр!

45. Революционно хүсэнүүдэй—социализмын дэлхэйн байгуулалтын, уласхоорондын хүдэлмэришэнэй хүдэлөөнэй, арадуудые национальна болон социальна талаарнь сүлөөлхын түлөө тэмсэгшэдэй хүсэ ехэтэй холбоон бэхижэг лэ!

46. Капиталис болон колониальна богоолшолгодо эсэргүүгээр, арадуудай эрхэ сүлөөгэй түлөө, социализмын түлөө эрэлхэг зоригтойгоор тэмсэжэ, түрмэдэ, фашис хаалтада тамалагдан зобожо байhан тэмсэлшэдтэ аха дүүгэй амар мэндэ!

Капиталай хаалтада байгшадта—эрхэ сүлөө!

47. Американ империализмын эээрхэг түримхэй добтолгодо эсэргүүгээр, эхэ оронойнгоо эрхэ сүлөө ба бэеэ даанхай байдалай түлөө эрэлхэг зоригтойгоор тэмсэжэ байhан тэмсэлшэд—баатар вьетнам арадта, тэрэнэй дайшалхы манлай—Вьетнамай ажалшадай партида, Лаос болон Камбоджын зориг түгэс патриодуудта аха дүүгэй амар мэндэ!

48. Бүмбэрсэг дэлхэйн арадууд! Индохитадта зэрлиг муухай дай болюулхые, Урда Вьетнам, Лаос болон Камбоджоhoo США-гай, тэрэнэй туhамаршадай бүхы сэрэгүүдые хүсэдөөр, угэ дуугүйгөөр гаргахыень Американ Холбоото Штадуудай үмэнэ эрид шууд эрилтэ табигты!

Индохитадта гараа бү хүргэгты!

49. Бүмбэрсэг дэлхэйн арадууд! Араб арадуудай үнэн сэхэ тэмсэлтэй hанал нэгэдэлгээ бэхижүүлэгты! Дүтын Зүүн зүгтэ Израилиин эээрхэг түримхэй ябуулгые болюулха, эээлэгдэhэн араб газар дээрэhээ Израилиин сэрэгүүдые гаргаха эрилтэ табигты!

50. Араб оронуудай арадууд! Империализмда, хархис хүсэнүүдтэ эсэргүү тэмсэлдээ революционно, национально-демократическа бүхы хүсэнүүдэй нэгэдэлые, жагсаалые бэхижүүлэгты!

Советскэ Союзай ба араб оронуудай арадуудай хоорондохи хани барисаан мандаг, бэхижэг лэ!

51. Европын оронуудай арадууд! Европын түби дээрэ бата бэхи эб найрамдал байгуулхын түлөө ,арадуудай амгалан ёhoop харилсан байхын ба аюулгүй байдалай түлөө эдэбхитэйгээр тэмсэгты! Уласхоорондын түгшүүрилые hуладхааха хэрэгтэ дайсад болохо хархис болон үhөөгөө абаха гэдэг хүсэнүүдэй hүйдхэлтэ аашануудые элишэлэгты!

52. Бүмбэрсэг дэлхэйн арадууд! Бүхы янзын ядерна, химическэ, бактериологическа буу зэбсэг хорихо эрилтэ табигты! Буу зэбсэг бүгэдэ ниитээрээ, хүсэдөөр хуряахын түлөө, уласхоорондын аюулгүй байдал бэхижүүлхын түлөө тэмсэгты!

53. Советскэ Союзай ленинскэ гадаадын политика — эб найрамдалай, арадуудай хани барисаанай политика, империализмда, хархис байдалда, дайн сэрэгтэ эсэргүүгээр тэмсэжэ байhан бүхы хүсэнүүдые жагсаалгын политика мандаха болтогой!

54. Манай агууехэ Эхэ орон—Совет Социалис Республикануудай Союз—эб найрамдалай, социализмын хүсэнүүдэй түшэг тулгуури мандаг, бэхижэг лэ!

55. Марксизм-ленинизмын туг доро, Коммунис партиин хүтэлбэри доро—ленинскэ замаар коммунизмын илалта тээшэ урагшаа!

Советскэ Союзай Коммунис партиин Центральна Комитет

УЛААН-ҮДЫН хоёрдохи хилээмэнэй заводой хүдэлмэрилэгшэд ажал хүдэлмэридөө амжалта туйлажа, заншалта hайндэрөө угтаба. Энэ талаар үнинэй хүдэлhэн дүршэл ехэтэй ажалшад, дунда hургуули, профессионально-техническэ училищи дүүргэhэн залуушуул ехэ хубитаяа оруулhан байна ха юм. Комсомол басаган Людмила Осипова 10-дахи класс дүүргэhэнэйнгээ hүүлээр хилээмэнэй заводто хоёрдохи жэлээ амжалтатай hайнаар хүдэлжэ байна.

Е. ЗАХАРОВАЙ фото.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

РЕСПУБЛИКЫН ЭДЕЭ ХООЛОЙ ПРОМЫШЛЕННОСТИИН ХҮДЭЛМЭРИЛЭГШЭДЫЕ БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ГРАМОТААР ШАГНАХА ТУХАЙ

Юhэдэхи түсэбтэ табан жэлэй түрүүшын жэлэй үйлэдбэриин даабаринуудые дүүргэлгэдэ үндэр үрэ дүнгүүдые туйлаhанайнь түлөө, Эдеэ хоолой промышленностиин хүдэлмэрилэгшэдэй үдэртэй дашарамдуулан, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Хүндэлэлэй грамотаар шагнаха:

Николай Александрович **Аранзинине**—Улаан-Үдын Ленинэй орденто мяха-консервын комбинадай хүдэлмэришэн.

Нина Алексеевна **Барановае**—Улаан-Үдын Ленинэй орденто мяха-консервын комбинадай хүдэлмэрилэгшэ.

Александр Данилович **Бохоевые**—Сэлэнгын аймагай Сэлэнгын тоhоной заводой директор.

Варвара Григорьевна **Гордеевае**—Улаан-Үдын аймагай Тарбагатайн кондитерскэ фабрикын бригадир.

Будажап Санданович **Дашеевые**—Захааминай аймагай Закаменск хотын хилээмэ наймаалдаг 7-дохи магазинай директор.

Полина Георгиевна **Дульянинoвае**—Захааминай аймагай Закаменск хотын мяха-консервын комбинадай хүдэлмэришэн.

Вера Григорьевна **Мартюшовае** — Улаан-Үдын хилээмэ баридаг 2-дохи заводой хүдэлмэришэн.

Раиса Георгиевна **Моторовае**—Улаан-Үдын хилээмэ баридаг комбинадай үйлэдбэриин таhагые даагша.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Б. СЕМЕНОВ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретариин түлөө Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй гэшүүн Ц. ЦИБУДЕЕВ.

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан.
1971 оной октябриин 3.

КПСС-эй ЦЕНТРАЛЬНА КОМИТЕДТЭ

...й Министрнүүдэй Сове... СССР-эй арадай ... 1971—1975 онуудта хүг... табан жэлэй түсэбэй, жэл ... министерствэнүүд, ... зургаанууд ба союзна рес... ...удта хубааhан проек... ...шэлэн СССР-эй 1972 ...рэнэй түсэбэй проектые ...й ЦК-гай Политбюро 1971 ...ктябриин 14-дэ хаража ... жэлэй түсэбэй энэ ... партиин XXIV съездэдэ ...й ЦК-гай хэhэн тоосоото ... соо, съездын резолюци ...тивэнүүд дотор найруу... заабаринуудай үндэhөөр ...

...й Политбюро табан жэлэй ... 1972 оной бюджедэй ...дые зүбшэн хэлсэхэдээ, ... үйлэдбэриие тон түргэ... ...hэнэй, ашаг үрыень ...hэнэй, научно-техниче... ...лтэ туйлаhанай, ажалай ... ургалта түргэдхэhэнэй ... арад зоной баян дэлгэр, ...ы байдал улам hай... ... гол зорилго бэелүүлгэ... ... анхарал хандуулаа.

... хэрэглэлэй фонднуудые ...олгон, хүдэлмэришэд ба ...шадай салин хүлhэ, пенси, стипенди болон бусад хүнгэлэлтэнүүдые саашадаа ехэ болохо тухай КПСС-эй XXIV съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлгэдэ шухала хэрэгтэй зөөри, мүнгэ табиха гэжэ түсэбэй ба бюджедэй проектнүүдээр хараалагданхай. Гэр байрын барилга бүхы аргаар үргэдхэхэ, промышленностиин хамаг hалбаринуудаар арадай хэрэглэлэй эд товар бүтээн гаргалгые ехэ болгохо, тэдэнэй шанар hайжаруулха, хүн зоной ажаhуудалай хэрэглэмжэ хангалгые үргэдхэхэ ба улам hайжаруулха шухала гэжэ тусхайлан тэмдэглэгдээ.

Табан жэлэй түсэб амжалтатайгаар дүүргэлгэ хадаа ниитын үйлэдбэриин бүхы hалбаринуудай ашаг үрые дээшэлүүлгээр, эрдэм, техникын туйлалтануудые үргэнөөр хэрэглэжэ, ажалай бүтээсын ургалта хэлбэришэгүй хангалгаар шууд тодорхойлогдоно гэжэ тэмдэглэгдэбэ. Түсэбүүдые хүргэхэ, бэелүүлхэ үедөө ажахы доторой нөөсэнүүдые үйлэдбэридэ үргэнөөр элсүүлхэ, арьбалалтын гурим бүри шангаар сахиха, предприятинуудай продукци бүтээн гаргалгые бүри ехэ болгохо, үйлэдбэриин ба ажалай эмхидхэл hайжаруулха, арадай ажахыдахи материально-техническэ хангалгын хэрэг hайжаруулха ябадал хангахыень министерствэнүүд болон албан зургаануудта, союзна республикануудай Министрнүүдэй Соведүүдтэ, СССР-эй Госпланда даалгагдаа.

Капитальна хүдэлмэридэ hомологдоhон мүнгэнэй ашаг үгэсые улам hайжаруулха, дүүргэгдэхэ барилгануудта мүнгэ зөөри гулидхан табиха, барилгын болзор ба үнэ сэн хороохо, проектын хэрэг улам hайжаруулха, үйлэдбэриин шэнэ предприятинуудые ашаглалгада оруулалгын ба хэрэглэлгын талаар, хуушан предприятинуудые hэльбэн шэнэдхэхэ, арадай ажахын бүхы hалбаринуудай үйлэдбэриие оньhожоруулгын ба автомадаар зэбсэгжэлгын талаар хараалагдаhан түсэбэй дүүргэлтэ заатагүй хангаха шухала гэжэ ЦК-гай Политбюро зааба.

Эдеэ хоолой зүйлнүүдэй талаар совет хүнүүдэй, түүхэй эдүүдэй талаар промышленностиин эрилтэ хэрэглэмжые бүри хүсэд дүүрэнээр хангалгада, хүдөө ажахыгаа саашадань хүгжөөлгын тон шухала байhаниинь табан жэлэй түсэбэй проект зүбшэн хэлсэлгын үедэ дахинаа онсолон тэмдэглэгдээ. КПСС-эй ЦК-гай июлиин (1970 оной) пленумэй шиидхэбэринүүдтэй зохилдуулан, материалнуудаар ба техникээр хүдөө ажахын хангагдасые улам hайжаруулхын тула, тэрэниие бүри эршэмтэйгээр хүгжөөхэ, мелиораци хэрэглэхэ, минеральна үтэгжүүлгэ ехээр үйлэдбэрилхэ, эрдэм наукын туйлалтануудые арьбадхаха ба хүдөө ажахын үйлэдбэридэ үргэнөөр нэбтэрүүлэн дэлгэрүүлхын тула шухала хүсэн ба зөөри табигдана.

Табан жэлэй түсэбэй проект бүхы союзна республикануудай экономико болон культурые бүхы талаарнь хүгжөөхэ гэжэ хараална. Ороной зүүн зүгэй районуудай үйлэдбэрилгын хүсэнүүдэй ургалтые түргэдхэхэ шухала гэжэ анхарал хандуулагдаа. Юhэдэхи табан жэлэй түсэбые амжалтатайгаар дүүргэхэ ябадал бүхы партиин, бүхы совет арадай хэрэг мүн гэжэ КПСС-эй ЦК-гай Политбюро онсолон тэмдэглээ. Тэрэниие бэелүүлгэ манай социалис Эхэ ороной экономическа, бэеэ хамгаалха хүсэ шадалыень, уласхоорондын оршон дээрэ тэрэнэй бата бэхи байхыень саашадань бэхижүүлхые, социализмын аха дүүгэй оронуудтай хани барисаагаа, хани харилсаануудаа хүгжөөхые, СССР-тэ коммунизмын материально-техническэ үндэhэ hуури байгуулха хэрэг түргэдхэхые хангана.

Орон доторнай бүгэдэ арадай социалис мүрысөөн дэлгэржэ, партиин XXIV съездын түүхэтэ шиидхэбэринүүдээр үүсхэгдэhэн олониитын политическэ, ажалай дэбжэлтые тодорхойлон согсолно.

Олониитын ажалай эдэбхи болон зохёон байгуулхы үүсхэл оролдолго хүгжөөлгэдэ, экономическа, культурна байгуулалтын бүхы hалбаринуудай түсэбтэ даалгабаринуудые амжалтатайгаар дүүргэхэ хэрэгтэ зорюулагдаhан политическэ, эмхидхэлэй хүдэлмэриие hайжаруулга — бүхы партийна организацинуудай зорилго болоно. Тиихэдээ ажахыгаа бүри hайнаар эрхилдэг болохо, эрхилэн ударидалгын үрэ дүнгүүдэй түлөө, гүрэнэй ажалай журамай түлөө кадрнуудай сэхэ харюусалгатай байха хэрэгтэ анхарал хандуулагдаа.

ЦК-гай Политбюро 1971—1975 онуудай табан жэлэй түсэбэй, СССР-эй 1972 оной Гүрэнэй бюджедэй проектнүүдые hайшаажа, эдэ документнүүдые КПСС-эй ЦК-гай пленумэй, СССР-эй Верховно Соведэй ээлжээтэ сессиин үзэмжэдэ табиха гэhэн шиидхэбэри абаа.

Ажалшадай эрилгэ хүсэдөөр хангаха

Һүүлэй жэлнүүд соо ороноймнай промышленность нилээд хүгжөө, хүгжэжэшье байна. Эдеэ хоолой, хүнгэн промышленностиин хүдэлмэрилэгшэд урданайхиhaa 49 процентээр ехэ продукци үйлэдбэрилэн гаргадаг болоо. Эдэнэр ганса 1970 ондо түрүүшын табан жэлнүүд соо бүтээhэн продукциhaa хоёр дахин ехэ продукци үйлэдбэрилэн гаргажа, оронойнгоо ажалшадта эльгээhэн байха юм. Буряадай АССР-эй Эдеэ хоолой промышленностиин хүдэлмэрилэгшэд үнгэрhэн табан жэл соо гэмгүйгөөр хүдэлжэ, продукци бүтээн гаргаха хэрэгтэ ехэ хубитаяа оруулаа. Аймагуудай мэдэлэй эдеэ хоолой промышленностиин предприятинуудай хүдэлмэришэд табан жэлэйнгээ даабари дүрбэн жэл хахад соо дүүргэжэ, түсэбhөө гадуур аяар 7,7 миллион түхэригэй продукци үйлэдбэрилэн гаргажа ажалшадайнгаа хэрэгсэлдэ эльгээбэ ха юм. Тиигэжэ валово продукци бүтээн гаргалга 1970 ондо 1965 онойхиhoo 27 процентээр дээшэлhэн байна. Үнгэрhэн табан жэл соо эдеэ хоолой промышленностиин хүдэлмэришэд ажалай бүтээсые 32,6 процентээр дээшэлүүлээ. Ивалгын кондитерскэ фабрикын, Улаан-Үдын hэрюун унданай заводой коллективүүд шэнэ оньhон түхеэрэлгэнүүдые үйлэдбэридөө олоор тодхожо, шэнэ онол арга үргэнөөр хэрэглэhэнэй ашаар ажалайнгаа бүтээсые горитойхоноор дээшэлүүлhэн.

Үнгэрhэн табан жэл соо 340 оньhон түхеэрэлгэнүүд, 4 автоматическа, 7 поточно лининүүд заводуудта тодхогдоhон. Шэнэ оньhон түхеэрэлгэнүүдые бүтээсэ ехэтэйгээр хэрэглэhэнэй ашаар 433 мянган түхэригэй арьбалалта хэгдээ. Манай заводуудай хүдэлмэришэд 103 ондоо зүйлэй шэнэ янзын эдеэ хоол гаргадаг болоо. Мүн тиигэхэдэ 2.350 мянган түхэригтэ барилга хэhэн байнабди. Жэлдээ 600 тонно жэмэс, шасаргана үйлэдбэрилхэ цех, 60 бүлэ айлай орохо гэр, кондитерскэ фабрика Улаан-Үдэдэ баригдаа. Үнгэрhэн табан жэл соо хилээмэнэй гурбан завод шэнээр баригдажа, хоёр завод hэльбэн шэнэдхэгдэhэн юм. Тиигэжэ сүүдхэ бүри урданайхиhaa 100 тонноор ехэ хилээмэ баридаг болообди. Хилээмэнэй шэнэ заводуудай цехүүд соохи хүдэлмэри сүм оньhожоруулагдаhан. Талха зууураха хэбүүд соо хубаажа хэхэ оньhон түхеэрэлгэнүүдые хэрэглэдэг болообди. Хилээмэ бариха хүдэлмэриин 70 процентнь оньhон техникын аргаар бүтээгдэнэ. Энэ оньhон түхеэрэлгэнүүдые бүтээсэ ехэтэйгээр ашаглахын тула дүй дүршэлтэй, үндэр мэргэжэлэй хүдэлмэришэд хэрэгтэй ааб даа.

(Түгэсхэлынь 2-дохи нюурта).

МҮНӨӨДЭР— Эдеэ хоолой промышленностиин хүдэлмэрилэгшэдэй үдэр

ХИЛЭЭМЭН — ЭДЕЭНЭЙ ХЭШЭГ

Хилээмэн манай эгээл шухала эдеэнэй нэгэниинь болоно. Хилээмэгүйгөөр нэгэшье үдэр үнгэргэхэнь бэрхэ даа. Һаял пеэшэнһээ гаргагдаһан хилээмэнһээ хоншуу үнэр хангалтан, тоһолиг хара хүрьһэ, талын дунда долгилон байгаа алтан шаргал таряа, таряашадай эршэтэ ажалые бидэндэ һануулаадхидаг шуу. Тэдэнэй ургуулһан талхаар баригдаһан хилээмэ хазажа һуухадаа, би дэнэртэ хүдөө ажалшадтаа, хилээмэ баридаг мэргэжэлтэдтээ ехэ баярые хүргэхэ дуран хүрэдэг.

Эдеэ хоолой промышленностиин хүдэлмэрилэгшэдэй һайндэрэй урдахана Улаан-Үдын хоёрдохи хилээмэнэй заводто ошогдобо. Энэ заводой коллектив городойнгоо ажалшадые хилээмээр хангажа байдаг. Тон харюусалгатай ажал хэжэ байдагаа тус заводой хүдэлмэришэд һайн ойлгоно, мэдэнэ. Энээн дээрэһээ һайн шанартай продукци бүтээн гаргахын тула бүхы шадабаряа ажалдаа зорюулна.

Заводой коллектив байгша оной юһэн һара соо 22101 тонно хилээмэ бариха даабаряа 22703 тоннодо хүргэжэ, яһала һайн амжалта туйлаа. Эндэ ажал хэрэгээ һайн мэдэдэг, дүй дүршэлтэй хүдэлмэришэд олон. Жэшээлхэдэ, У. Г. Семыкинагай даадаг бригадын хүдэлмэришэд халаан бүриингөө даабариһаа гадуур 1—2 тонно хилээмэ һайн шанартайгаар барижа гаргана.

Хилээмэнэй цехтэ ороходомнай, набтаршаг бэетэй, душөөд наһанай эхэнэр бидэниие угтаба. Энэмнай Ульяна Георгиевна Семыкина байшаба. Тэрэ ехэл яаралтайгаар:

— Халаамнай дүүрэхэ боложо байна. Оньһон түхеэрэлгэнүүдээ сэбэрлэхэ, гуримтай болгохо ёһотойбди. Басагаднай тухашаруушаг,—гэжэ хэлэн, уриханаар энеэбхилнэ. Һаял пеэшэнһээ гараһан хилээмэн конвейерээр дамжан экспедициин таһагта ороно. Тэндэһээ машинануудта ашаалагдажа наймаанда эльгээгдэнэ.

Талха зуурагшадтай уулзабабди. Хилээмэ барилга эндэ һээл эхилнэ ха юм. Тусгаар бункер соо сагаан гурил, дрожжо, дабһатай уһаар зуурагдана. Талха зуурагшад гурил, дрожжо, уһа нормоһоонь ехэ дүүлхэ ёһогүй. Халта алдуу хээ һаань, хилээмэн гологдохо бшуу. Тиигэбэл тон ехэ гурил, дрожжо, тоһон миин һалаха болоно. Энэ эгээл харюусалгатай хүдэлмэридэ дүй дүршэлтэй, бэрхэ хүдэлмэришэд табигдадаг юм байна. Евдокия Колесова аяар гушаад жэл хилээмэнэй цехтэ хүдэлнэ. Тэрэ ямаршье ажал хэхэдээ, һайнаар бүтээдэг юм. Колесоватай суг гурил зуурадаг Нина Налетова мүн лэ һайн шанартай продукци гаргахын тула орол додог хүн.

— Эдэнэй гэмээр нэгэтэшье голодоһон гараагүй юм,—гэжэ тус цехэй технолог Галина Буковская хүдэлмэришэдөө магтажа байгаа бэлэй. Эдэнэй зуураһан гурил түмэр соргоор дамжан, дам саашаа ошожо, багахан тэбшэнүүдтэ хэгдээд, халуун пеэшэндэ ороно. Эндэ ФТЛ-2 түхэлэй дүрбэн пеэшэн табигдаһан. Имэ түхэлэй нэгэ пеэшэн халаан соогоо аяар 4—5 тонно хилээмэ болгодог юм байна.

Хилээмэ баригша Валентина Буриба зургаадахи разрядаар хүдэлнэ. Тэрэ гурия зуураха, дрожжо шанаха хүдэлмэри сүм хэжэ шададаг. Валентинатай суг хүдэлдэг Лариса Меринова мүн лэ халаан бүриингөө даабари үлүүлэн дүүргэжэ, һайн шанартайгаар хилээмэ болгохын тула ехэ оролдодог.

— Манай бригадын хүдэлмэришэд ажалдаа ехэ харюусалгатайгаар хандадаг. Юрэдөө, ажалай журам эбдэһэн ушар гараагүй. Тиимэһээ халаан бүриингөө даабари 10—15 процентээр үлүүлэн дүүргэнэбди,—гэжэ бригадир Ульяна Георгиевна Семыкина хөөрэнэ.

Ульяна Георгиевна хорёод шахуу жэл тус цехтэ хүдэлнэ. Тэрэ хилээмэ бариха бүхы нюусануудые һайн мэдэхэ болоһон. Энээн дээрэһээ ажалаа зүбөөр эмхидхэжэ шададаг юм. Бригададань хорин хоёр хүн. Эдэнэртэ хэжэ шадахаар юумыень даалгажа үгэхэ хэрэгтэй. Тэрэгүйгөөр биратай юумэн хэгдэхэгүй гээшэ бэзэ. Бригадынь хүдэлмэришэд үнгэрһэн табан жэл соо эдэбхи үүсхэлтэйгээр хүдэлжэ, даабаряа болзорһоонь урид дүүргээ бэлэй. Тиигэжэ бригадир Ульяна Георгиевна Семыкина Ажалай Улаан Тугай орденоор шагнагдаа һэн.

— Юрын хүдэлмэришэн аад, гүрэн түрынгөө шагналда хүртэбэб. Энээнэй урманда бүри һайнаар хүдэлхэ дуран хүрэнэ. Ажалшадайнгаа эрилтэ хүсэдөөр хангажа байхын тула оролдохол болонобди,—гэжэ бригадир баяр баясхалантайгаар хэлэжэ байгаа һэн. Тэдэнэр байгша оной эхинһээ яһала һайнаар хүдэлжэ байна. Түсэбһөө гадуур хэдэн тонно хилээмэ бариһан, 27 килограмм тоһо, 460 килограмм гурил арьбалһан.

— Мүнөөдэр уһан дуталдаа. Гэбэшье халаанай даабариһаа гадуур нэгэ тонно хилээмэ барябди,—гэжэ Ульяна Георгиевна хэлэнэ.

Уданшьегүй үдэрэй 4 час боложо, нэгэдэхи халаан дүүрэбэ. Даабаряа үлүүлэн дүүргэһэн хүдэлмэришэд баяр баясхалантайнууд. Анна Денисовна Егоровагай бригадынхид хоёрдохи халаанда хүдэлхөөр гарабад. Эдэнэр социалис мүрысөөндэ эрхимлэжэ, ажалай түрүүшүүлэй тоодо оролсодог. Бригадир А. Егорова эрхим ажалайнгаа түлөө РСФСР-эй социалис мүрысөөндэ эрхимлэгшэ гэһэн значогоор шагнагдаһан.

— Мүнөөдэр 22 тонно хилээмэ барихабди,—гэжэ бригадир А. Егорова хэлэнэ. Тэрэнэй үгэдэ үнэншэмөөр даа.

Үнэхөөрөө Улаан-Үдын 2-дохи хилээмэнэй заводто габшагай ажалшад олон юм байна. Эдэнэр эдеэ хоолой промышленностиин хүдэлмэрилэгшэдэй һайндэрые ажалай амжалтаар угтажа байһандаа урматайнууд.

К. ЖАМЬЯНОВ.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: Улаан-Үдын хилээмэ баридаг 2-дохи заводой түрүү хүдэлмэришэд (зүүн гарһаа) В. Н. Буриба, Т. Ф. Макарова, Р. Ф. Москалева, Р. Ф. Меринова. Тэдэ ажал хэрэгтээ үндэр үрэ дүнгүүдые туйлажа, заншалта һайндэрөө угтаба. Доодо зурагта — баригдаһан хилээмэн илгагдажа байна.

Е. ЗАХАРОВАЙ фото.

АЖАЛ ЯБУУЛГЫНГАА ДҮН СОГСОЛХО ШУХАЛА ШАТА

Республикымнай комсомолой эмхинүүдэй ажал ябуулгын дүн согсолон харуулха шухала шата болохо тоосоото һунгалтын суглаанууд боложо эхилэнхэй.

Комсомолой бүлэгүүдтэ, бригадын, халаанай, цехүүдэй, отделенинүүд болон факультедүүдэй комсомолой эхин эмхинүүдтэ, тэрэшэлэн райкомой эрхэтэй комитедүүдтэ тоосоото һунгалтын суглаанууд сентябрь һараһаа захалаа. Тэдэ суглаанууд декабрь һарада дүүрэхэ зэргэтэй. Комсомолой районно конференцинүүд ерэхэ жэлэй январь-февраль һарануудта, комсомолой областной конференци март һарада зарлагдахаар хараалагданхай.

Комсомолой районно, городой, областной организацинуудай шалгалтын комиссинуудай тоосоон болон һунгалта мүн лэ нэгэн доро болохо байһаниинь мэдээжэ. Тиихэдэ «Комсомолой прожекторэй» штабуудай хэһэн хүдэлмэри тухай мэдээсэл зүбшэгдэхэ, тэдэнэр шэнээр һунгагдаха байна.

Партиин XXIV съездын түүхэтэ шиидхэбэринүүдэй үндэһөөр хараалагдаһан юһэдэхи табан жэлэй түрүүшын жэлэй даабарие дүүргэхэ хэрэгтэ комсомолшууд болон залуушуулай али зэргээр хабаадалсажа байһан тухай асуудал комсомолой суглаанууд болон конференцинүүдтэ зүбшэн хэлсэгдэхэһээ гадна, республикын бүхы залуушуулай дунда социалис мүрысөө шэнэ хүсэтэйгөөр дэлгэрүүлхэ хэмжээ ябуулганууд хараалагдаха болоно.

Юрэнхы һуралсалай һургуулинуудтахи һурагшадай комсомолой эмхинүүдтэ болохо тоосоото һунгалтын суглаанууд 1971—1972 оной һуралсалай жэлэй дүүрэхын урда тээ, апрель-май һарануудта үнгэргэгдэхөөр хараалагдана.

Республикымнай комсомолой эмхинүүдтэ үнгэргэгдэжэ байгаа тоосоото һунгалтын суглаанууд хадаа мянга гаран бүлэгүүдтэ, цех, отделени, бригада, курс болон факультедүүдэй 1400 гаран эхин эмхинүүдтэ, промышленна предприятинуудай, барилга болон транспортын, хүн зоной ажаһуудалай эрилтэ хангадаг предприятинуудай, колхоз, совхозуудай, эмхи зургаанууд ба албан газарнуудай, тусхай дунда, дээдэ һургуулинуудай 900 гаран эхин эмхинүүдтэ болохо байна бшуу. Дээрэ дурсагдаһан эмхинүүд (юрэнхы эрдэмэй һургуулинуудай һурагшад-комсомолшуудһаа гадна) 60 мянга гаран комсомолшуудһаа бүридэнэ гээшэ.

Комсомолой комитедүүд болон райкомууд, Улаан-Үдын горком, ВЛКСМ-эй обком партийна органуудай хүтэлбэри доро энэ үедэ эмхидхэлэй-политическэ ехэ хүдэлмэри ябуулха зэргэтэй.

Партиин XXIV съезд Ленинэй комсомолдо ехэ анхарал хандуулһан юм. Залуушуулые коммунис үзэл бодолтойгоор, совет патриотизмын, интернационализмын үнэн һайхан сэдьхэлтэйгээр, эмхи гуримтай, эрхим дээдэ журамтай байхаар хүмүүжүүлхэ, социалис байгуулалтын туйлалтануудай булюу һайн байһыень залуу үетэндэ һайнаар ойлгуулха, шэнэ общество байгуулгада залуу хүн бүхэниие эдэбхитэйгээр хабаадуулха гээшэ комсомолой зорилгонь болоно гэжэ съездын резолюци дотор хэлэгдэнхэй. Партиин энэ заабари мүнөө үедэ боложо байһан, мүн саашадаашье үнгэргэгдэхэ тоосоото һунгалтын суглаанууд болон конференцинүүдэй шиидхэхэ гол зорилгые тодорхойлхо байна. Комсомолой үмэнэ партиин XXIV съездын табиһан шухала зорилгонуудые дүүргэхын түлөө комсомолой эмхинүүдэй хэжэ байһан ажал ябуулга тухай асуудал тоосоото һунгалтын суглаанууд болон конференцинүүдтэ дэлгэрэнгыгээр зүбшэн хэлсэгдэхэ зэргэтэй.

ВЛКСМ-эй гэшүүд политическэ, юрэнхы эрдэмээ яажа дээшэлүүлнэб, коллективэйнгээ ажал хэрэгтэ хубитаяа хэр зэргээр оруулнаб гэһэн асуудалнууд бригадануудай, цехүүдэй, отделенинүүдэй комсомолой суглаанууд дээрэ үргэнөөр зүбшэн хэлсэгдэхэ байна. Союз доторой демократиие хүгжөөлгэ хадаа комсомолшуудай журам һайжаруулха асуудалтай, ВЛКСМ-эй Уставай эрилтэнүүдые дүүргэхын түлөө комсомолой эмхинүүдэй, комсомолой гэшүүн бүхэнэй үүргэ болон харюусалга дээшэлүүлхэ асуудалтай таһаршагүй нягта холбоотой.

Уставай эрилтэнүүдые комсомолой гэшүүн бүхэнэй эдэбхитэйгээр дүүргээд, эмхингээ хүдэлмэридэ һайнаар хабаадалсаад байгаа һаань, комсомолой эмхинүүдэй нэрэ хүндэ, дайшалхы шэнжэ шанарынь дээшэлхэ зэргэтэй. Энэ шухала зорилго комсомолой эмхинүүдтэ ямараар дүүргэгдэнэб гэһэн асуудал суглаанууд дээрэ хэлсэгдэхэ гол асуудалнуудай нэгэн болохонь дамжаггүй. ЛВРЗ-гэй вагон хабсаралгын цехтэ болоһон комсомолой суглаан дээрэ, Ленинэй комсомолой 50 жэлэй ойн нэрэмжэтэ прибор бүтээлгын заводой, Галуута-Нуурай ГРЭС-эй, мүн бусад предприятинуудай комсомолой суглаанууд дээрэ дурсагдаһан асуудалнууд зүбшэн хэлсэгдээ. Дээрэ заагдаһан предприятинууд болон эмхи зургаануудай, мүн бусадшье олон предприятинуудай партийна организацинуудай комсомолой эмхинүүдэй дайшалхы шадабарие саг үргэлжэ дээшэлүүлхэ, тэдэнэй хүдэлмэри залан шэглүүлхэ асуудалда һаналаа табижа байдагынь эли тодоор харагдана.

КПСС-эй Октябрьска, Хориин, Мухар-Шэбэрэй, мүн бэшэ хэдэн райкомууд һаяхан бюрогой заседани татажа, ВЛКСМ-эй комитедүүдэй тоосоо шагнаад, комсомолой үүсхэл дээшэлүүлхэ, эмхидхэлэй-политическэ хүдэлмэри һайжаруулха, тэдэниие бэхижүүлхэ талаар зорилго хараалһан дэлгэрэнгы тогтоол баталан абаа.

Гэхэ зуура партийна зарим организацинуудай комсомолой комитедүүдэй ажал ябуулга тушаа анхаралаа һулаар табиһанһаа боложо, юрэ бусын алдуу гаргана. Жэшээнь, авиационно заводой цехүүдтэ болоһон комсомолой эхин организацинуудай тоосоото һунгалтын суглаанууд партийна организациин зүгһөө хиналта ба туһаламжа багатайгаар үнгэрһэн байха юм. Прибайкалиин аймагай «Путь к коммунизму» колхозой Зырянска отделенидэ болоһон комсомолой суглаанда бүридэлдэ байһан 18 комсомолшуудайнь 12-нь хабаадаһан зэргэтэй. Тиихэдэ Захааминай аймагай Хамниин дунда һургуулиин багшанарай комсомолой эхин эмхиин суглаан бэлэдхэл муутайһаа боложо хойшолуулагдаа.

Имэрхүү баримтанууд эндэ тэндэ үшөөл дайралдаһаар.

Комсомолой хүтэлбэрилхы тушаалда дэбжүүлэгдэхэ хүнүүдые зү-

ОЛОНОЙ ХЭРЭГТЭ ГЭР БҮЛӨӨРӨӨ...

Павел, Ханда Бубеевтэнэй хонин ажал дээрэ хүдэлжэ эхилһээр олохон лэ жэл үнгэрөө. Баргажанай аймагай XXII партсъездын нэрэмжэтэ колхоздо тэдэнэр үнинэй, дүй дүршэлтэй болоһон хонишод гэжэ мэдээжэ юм.

Бубеевтэн социалис уялгаа жэлһээ жэлдэ амжалтатай дүүргэдэг заншалтай. Жэшээлхэдэ, наймадахи табан жэлэйнгээ түсэб 100 процент дүүргээ һэн.

Шэнэ 9-дэхи табан жэлэй эхиндэшье малшад габшагайгаар ажаллаһаар гэхэ гү, али зуун эхэ хонинһоо зуун хурьга абаад, гүрэндэ нооһо тушааха түсэбөө 101 процент дүүргээд байна.

— Зунай үедэ хонидые һайнаар харууһалһан, эдеэлһэнһээ, искусственна аргаар үрэжүүлгэ эмхитэйгээр, шанар һайнтайгаар үнгэргэһэнһөө бүхы юумэн дулдыдадаг гэжэ һанагшаб,—гээд үнинэй хонишон хөөрэһэн юм.

Хонин ажалдахи тус кампанида Бубеевтэн мүнөө жэл нарин нягтаар бэлдэһэн. Аймагай техник-үрэжүүлэгшэдэй семинар Бубеевтэнэй отара дээрэ дэмы үнгэргэгдөө бэшэ бшуу. Ажахынуудай отара бүхэнһөө сугларһан 30 гаран үрэжүүлэгшэд Ханда Бубеевагай дүй дүршэлөө хубаалдаһан, шадабарияа андалдаһан байна. Юуб гэхэдэ, Ханда Бубеева дүрбэдэхи жэлээ хонидоо өөрөө үрэжүүлхэ зуураа, һайн үрэ дүн туйлана бшуу. Тиимэһээ бусадта хөөрэхэ, хэлэхэ юумэн тэрээндэ байна хаям.

XXII партсъездын нэрэмжэтэ колхозой түрүү хонишод Павел, Ханда Бубеевтэн колхозойнгоо правлениин болон парткомой зүгһөө барюулагдаһан путевкоор һаяшаг ВДНХ-да ошожо ерээ.

Мүнөө хонишод Агуу Октябриин урда тээ дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ хабаадалсан, байгша оной үбэлжэлгэдэ эмхитэйгээр бэлдэжэ байна.

Г. БАДМАЕВ.

Баргажан.

Мэргэжэлээрээ омогорхоноб—

ЭСЭГЫНГЭЭ ЗАМААР

Бүри багахан ябахадаа, абынгаа хэн болохобши гэжэ асуухада, тракторист болохоб гэжэ сэхэ харюусадагаа мартаагүйб. Тракторист! Энэ мэргэжэл тиихэдэ хүндэтэй байһан, мүнөөшье хүндэтэй гээшэ ааб даа. Тон һонин юумэниинь юуб гэхэдэ, бидэнэр гэр бүлөөрөө механизатор мэргэжэл шэлэжэ, хэр угһаа хүндэлдэг болонхойбди. Түрэһэн эсэгэм колхозойнгоо эгээн түрүүшын механизатор байһан юм. Тэрэ үшөө 1931 ондо трактористын мэргэжэл олоһон, эрхим һайнаар хүдэлжэ, ажалай бодото үльгэр жэшээ харуулжа ябаһан гэхэдэ алдуу болохогүй.

Эсэгымнай жэшээтэ һайнаар хүдэлдэгынь бидэндэшье һургаал туһа боложо үгөө. Мүнөө 82 наһа хүрөө. Яһала хүнгэн сарюун. Түлеэ түлижэ ябуулдаг хүсэгүй колесноһоо эхилээд абарга ехэ хүсэтэй, хурдан түргөөр ябадаг трактор хараһан эсэгэмнай баяр баясхалантай, нимэ һайхан үе сагта һууһан тула үхибүүдни дабхар эршэтэйгээр хүдэлхые оролдохо ёһотойт гэжэ захижа, заажа байдаг.

Хабтай ахамни механизатор болоод, булар хара газар дээрэһээ баян дэлгэр ургаса таряа хуряалсажа байтараа, Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда мордоһон аад, бусажа шадаагүй юм. Тиихэ үедэ механизаторнууд ходо дуталдадаг, курсада хүрэһөөр ошоод, мэргэжэл олохо бэлэн хүн олдодоггүй шахуу һэн.

— Дулма, — гэжэ нэгэтэ эгэшэдэмни хандаһыень һанадагби. — Тракторист болоод туршаа һааш яаха хаб.

Шамбай шүрбэһэлиг бэетэй, урагшаа һанаатай эгэшэмни арсажа байгаагүй. Эсэгынгээ захяа дүүргэжэ, Сэлэнгын механизаторнуудай 2 жэлэй училищи түгэсхөөд, колхоздоо бусажа ерээ бэлэй. Эсэгэмни баярлаа. Бишье хүхеэ һаабзаб даа.

Ехэ болохоёо хүлеэжэ ядан ябааб. Долоон класс дүүргэһээр эсэгынгээ замаар баһал механизатор болохоёо мордоо бэлэйб. Тэрэ гэһээр олон жэлэй туршада таһалгаряагүй механизатораар хүдэлжэ байнхайб.

Дуратай мэргэжэлээрээ хүдэлхэдэ нэгэл ондоо байдаг. Яабашье амжалтаяа арьбадхажа, дүй дүршэлөө баяжуулхые оролдохош даа. Би трактористаар, комбайнераар, нэгэ хирэ ахалагша инженерээршье хүдэлөөд туршааб. Һүүлэй хэдэн жэлэй туршада бар хүсөөр хэгдэдэг ажалые хүнгэдхэдэг механигаар хүдэлжэ, совхозойнгоо али бүхы хүдэлмэридэ оньһожоруулга дэлгэрүүлэлгэдэ өөрынгөө хубитые оруулалсааб.

Хамта 13 жэлэй туршада комбайнда хүдэлһэнби. Энэ жэлдэ комбайн жолоодохо хүнүүдэй дутахада удаан бодожо байнгүй, өөрыгөө дурадхааб. Юуб гэхэдэ, үглөөдэрэйнгөө гэрэлтэ үдэрые дүтэлүүлхын түлөө гансал амжалта туйлаха хэрэгтэй бшуу. Эндэ бидэ, коммунистнууд, хэзээдэ түрүү зэргэдэ жагсаха ёһотой бшуубди.

Хэнэйшье мэдэһээр, энэ жэл хүшэр байгаа. Уһан гай боложо, ехэ хохидол үзүүлээ. Таряа хураалгадааша хойнотожо орообди. Гэбэшье, абажа боломоор хэмжээн абтагдаа, бүхы

Ажалшадай эрилтэ хүсэдөөр хангаха

(Түгэсхэл. Эхиниинь 1-дэхи нюурта).

Үнгэрһэн табан жэлэй дүнгөөр 22 хүдэлмэришэднай орден, медальнуудаар шагнагдаа. Жэшээлхэдэ, Улаан-Үдын хилээмэнэй комбинадай хилээмэ баридаг Федосья Григорьевна Чмелева Ленинэй орденоор, Улаан-Үдын пивын заводой слесарь-автомеханик Кузьма Гаврилович Назаров Октябрьска Революциин орденоор шагнагдаһан байха юм.

Ажалай түрүүшүүл шэнэ табан жэл соо улам габшагайгаар хүдэлжэ, һайн шанартай продукци ехээр үйлэдбэрилэн гаргахаар зорижонхой. Бидэнэр 1975 ондо 1970 онойхиһоо: кондитерскэ зүйлнүүдые 27 процент, огородой эдеэнэй консервэ—52 процент, һэрюун унда, пивэ—хоёр дахин, минеральна уһа 33 процент ехээр үйлэдбэрилэн гаргаха гэһэн хараа түсэбтэйбди. Имэ ехэ зорилго бодото дээрэнь бэелүүлхын тула ажалаа оньһожоруулха, түрүү онол арга улам үргэнөөр хэрэглэн хүдэлхэ болонобди.

1972-1974 онууд соо Ивалгын, Тарбагатайн кондитерскэ фабриканууд шэнээр һэльбэгдэн баригдажа, шэнэ оньһон түхеэрэлгэнүүдээр гүйсэд хангагдаха. Тиигэжэ энэ фабрикануудта мүнөөнэйхиһөө 30 процентээр ехэ продукци бүтээн гаргагдадаг болохо. Мүн лэ Улаан-Үдын, Хяагтын пивын заводууд, Түнхэнэй, Кабанскын огородой эдеэ үйлэдбэрилхэ заводууд шэнэлэгдэжэ, ехэ продукци гаргажа эхилхэ.

Ивалгын кондитерскэ фабрикын дэргэдэ юумэ хүргэхэ камеранууд тодхогдохо, Кабанскын огородой эдеэнэй заводто крахмал үйлэдбэрилэн гаргадаг болохо. Мүн лэ Баргажанай крахмалай заводой цехүүдые халуун уураар дулаасуулха хүдэлмэри хэгдэхэ. Тиигэхэдэ аймагай түб Кабанск һууринда жэлдээ 180 мянган литр пивэ, 50 мянган литр һэрюун унда үйлэдбэрилэн гаргаха завод, профессионально-техническэ училищида һуралсадаг һурагшадай байрлаха хамтын байра, Үнэгэтэйн огородой эдеэнэй заводой дэргэдэ һэрюун унда хэхэ цех баригдажа эхилхэнь.

Эдэ бүгэдэнэй ашаар арад зоноойнгоо үргэнөөр хэрэглэдэг эдеэ хоолой зүйлнүүдые ехээр үйлэдбэрилэн, хүртэмжэтэйгөөр гаргадаг болохобди. Урдаа табиһан хараа зорилгонуудаа сүм бэелүүлхэ арга боломжо бидэнэртэ бии гээд сэхэ хэлэмээр.

Байгша оной юһэ һарын дүн согсолон гаргаад үзэхэдэ, Буряадай АССР-эй Эдеэ хоолой промышленностиин хүдэлмэрилэгшэд гэмгүй хүдэлжэ гараа. Продукци наймаалха даабари бүхыдөө 2 процентээр үлүүлэн дүүргэгдэв. Тарбагатайн кондитерскэ фабрикын, 4-хи, 5-хи хилээмэнэй заводуудай, Үнэгэтэйн огородой эдеэнэй заводой коллективүүд һайн шанартай продукци ехээр бүтээн гаргажа, социалис мүрысөөндэ эрхимлэнэ.

Хүдэлмэришэдэй оролдолгоор лэ ехэ продукци бүтээгдэнэ гэжэ хэлэмээр. Коммунис ажалай ударнигай хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртэһэн хүдэлмэришэднай эрхим ажалай үльгэр жэшээ харуулна гээшэ. Жэшээлхэдэ, Улаан-Үдын пивын заводой слесарь Михаил Иванович Сухарев халаанайнгаа даабари хододоо 5—10 процентээр үлүүлэн дүүргэһэн лэ байдаг. Тэрэнэй халаанда оньһон түхеэрэлгэнүүд һаадгүйгөөр хүдэлжэ, ехэ продукци бүтээн гаргагдана. Тэрэ автомадуудые заһабарилха мэргэжэл һайса шудалһан, дүй дүршэлтэй хүдэлмэришэн юм. Коммунис ажалай ударнигай хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртэһэн, Тус заводой хүдэлмэришэн Полина Пшеницына табан ондоо мэргэжэл шудалһан юм. Тэрэ халаанайнгаа даабари хододоо үлүүлэн дүүргэнэ. П. Пшеницына өөрынгөө мэргэжэлдэ 15 хүдэлмэришэдые һургаһан байна. Тэдэнэрынь бултадаа эрхим һайнаар хүдэлжэ, халаан бүриингөө даабари үлүүлэн дүүргэдэг.

Тарбагатайн кондитерскэ фабрикын хүдэлмэришэн В. Г. Гордеева, Ивалгын кондитерскэ фабрикын хүдэлмэришэн А. Г. Лауль гэгшэд халаанайнгаа даабари 15—20 процентээр үлүүлнэ. Ажалай түрүүшүүл фабрика, заводуудта олон. Тэдэнэй тоо үдэр бүри олошоржо байдаг. Ажалшадайнгаа эрилтые хүсэдөөр хангахын тула Эдеэ хоолой промышленностиин хүдэлмэрилэгшэд улам эршэмтэйгээр хүдэлхэ ёһотой. Тиигэжэ оролдоношье.

Буряадай АССР-эй Эдеэ хоолой промышленностиин хүдэлмэрилэгшэд заншалта һайндэрөө ажалай амжалтатайгаар угтажа байна. Эдэнэр туйлаһан амжалтаяа саашадань арьбадхахын тула ехэ хүсэл оролдолго гаргана. Манай завод, фабрикануудай коллективүүд шэнэ табан жэлэй даабари болзорһоонь урид дүүргэхэ гэһэн социалис уялга абаһан. Юһэ һарын дүнгөөр олохон предприятинуудай коллективүүд абаһан уялгануудаа амжалтатайгаар бэелүүлжэ байна. Манай хүдэлмэришэд байгша оной даабари болзорһоонь урид дүүргэжэ, һайн шанартай продукци улам ехээр үйлэдбэрилэн гаргаха байһандань найдамаар.

В. МАТВЕЕВ,
Буряадай АССР-эй Эдеэ хоолой промышленностиин министр.

РЕСПУБЛИКЫН ЗАЛУУ УРАН ЗОХЁОЛШОДОЙ КОНФЕРЕНЦИИЕ УГТУУЛАН

□ Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ багшанарай институдай буряад хэлэ ба литературын кафедрын дэргэдэхи Бавасан Абидуевай нэрэмжэтэ литературна нэгэдэлэй залуу бэшэгшэдэй зохёолнуудые уншагшадай анхаралда табинабди.

ДАЛЬБАРАА БАЙҺАНАА ДАЛИЖААД...

Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ багшанарай институдай буряад хэлэ ба литературын кафедрын дэргэдэ эмхидхэгдэһэн Бавасан Абидуевай нэрэмжэтэ литературна нэгэдэл залуу бэшэгшэдые хүмүүжүүлэн, хүл дээрэнь гаргадаг заншалтай болонхой.

Табяад онуудай эхеэр буряад хэлэ бэшэгэй таһагай эхилэн бэшэгшэ студентнэр уран зохёолой кружок эмхидхэһэн юм. Тиихэ үедэ Ч-Р. Намжилов, Ц-Б. Бадмаев, Н. Очиров, Б-Д. Батоев болон бусад эхилэн бэшэгшэд «гуурһанай хабые» туршан, түрүүшынгээ шүлэгүүдые бэшэжэ эхилһэн байха юм. Ч-Р. Намжиловай «Сагаан далитай гулабхаа» (һүүлдэ дуун болоһон), «Партахан», Ц-Б. Бадмаевай «Коммунизмын һудал» г. м. шүлэгүүд лекциин забһараар бэшэгдээд, анха түрүүшынхеэ группын урда уншагдан, нүхэдэй шэрүүн шүүмжэлэлэй «гал, уһан соогуур гараһан» юм. Эдэ нүхэднай түрүүшынгээ шүлэгүүдые буряад таһагайнгаа «Эрдэм» гэжэ ханын газетэдэ гаргаһан, һайниинь «Буряад үнэндэ» тунхаглуулжа, олоной үмэнэ нэрэеэ нэрлүүлэн, зохёолшон болохын харгыда гараһан түүхэтэй.

Саг жэлэй ошохо тума шүлэг бэшэхэ, зохёолшо болохо дуратай залуушуул манай буряад таһагта улам олошоржо, табяад онуудай хоёрдохи хахадта уран зохёолой кружогһоо литературна нэгэдэлдэ орохо, тусхай гар бэшэмэл журналтай болохо тухай кафедрын шиидхэбэри гараһан байна. Ехэ эдэбхитэй залуу шүлэгшэд Виссарион Бильдушкинэ, Цырен-Дулма Дондогой, Дашизэгбэ Гомбожабай, Бата Цырендэлэгэй, Василий болон Степан Очировууд, Аюши Доноев гэгшэдэй үүсхэлээр манай багшанарай институдай буряад хэлэ бэшэгэй таһагай дэргэдэ Бавасан Абидуевай нэрэмжэтэ литературна нэгэдэл эмхидхэгдэһэн, 1957 оной декабрьда тус нэгэдэлэй орган—«Залуу наһан» гэжэ гар бэшэмэл журналай түрүүшын номер гараһан байна. «Залуу наһан» гэжэ альманах хадаа, нэгэдэхеэр, манай факультедэй литературно-уран һайханай хүдэлмэриие эмхидхэхэ, хоёрдохёор, тэрээн соо гараһан залуу авторнуудай зохёолнуудые зүбшэн хэлсэжэ, тэдэндэ туһалха гэһэн зорилготой баталагдаһан байна» гэжэ журналай оролто үгэ соо заагдаһан байгаа. Тиихэ үедэ һая хэдэхэн шүлэгүүдые бэшэн туршажа ябаһан студентнэрнай мүнөө өөһэдынгөө номуудые гаргаһан, республика соогоо мэдээжэ болоно, ургажа ябаа залуу зохёолшодой тоодо оролсоод байхадань, тиихэдэ литературна нэгэдэл эмхидхэһэн, «Залуу наһан» гэжэ журналтай болоһомнай тон зүб байһаниинь элитэ болоод байна.

Дээрэ дурсагдаһан нүхэдүүдһээ гадна, буряад хэлэ бэшэгэй таһаг дүүргээд, уран зохёолшын нангин замаар амжалтатай дабхигшадай тоодо Цырен-Дондок Хамаев, Лопсон Тапхаев, Цырен-Ханда Хубитуева, Балдан Ябжанов, Владимир Лубсанов гэгшэд оролсоно.

Анхан һурахадаа түрэлхи литературадаа ехэ дуратай, өөһэдөө шүлэгүүдыешье бэшээд, рассказуудыешье зохёогоод туршадаг, мүнөөшье туршаһаар байһан, буряад хэлэ ба литератураяа һургуулида амжалтатай заажа, зохёохо дуратаниие хүмүүжүүлжэ байһан багшанарые эндэ онсо тэмдэглэхэ шухала. Жэшээнь, буряад хэлэ бэшэгэй таһаг 1947 ондо дүүргэһэн Цыргма Намдаковна Намдакова Шэбэртын дунда һургуулида зааха үедөө Дондок Улзытуев, Цырен-Дондок Хамаевуудай түрүүшын шүлэгүүдтэ гар хүрэһэн, «дальбараа байһаниинь далижуулһан» багшань юм. Һүүлэй хори гаран жэлдэ Ц. Н. Намдакова Зугаалайн дунда һургуулида түрэлхи хэлэ, литература амжалтатай заажа, эхилэн бэшэгшэдтэ зохихо заабари үгэжэ байдаг. Мүн Түнхэнэй залуу шүлэгшэд Лопсон Тапхаев, Ардан Ангархаев Толтойн дунда һургуулиин түрэлхи хэлэнэй багша С. Д. Сотниковае (1954 ондо буряад хэлэ бэшэгэй таһаг түгэсхэһэн) «шүлэгэй уянгада дурлуулһан» багшамнай гэжэ хэлэдэг юм. Санагада дүүргэгшэд соо Бадма Шойдоковой, Аюши Доноевой шабинар гэжэ, Бургалтайһаа ерэгшэд соо Гурбазар Тонтохоевой, Гүндын һургуулиинхид соо Цыден Цырендоржиевай гараар гараһан гэжэ абаһаар мэдэхээр, хургандаа шэдитэйхэн, гуурһанда эдитэйхэн хүбүүд, басагад ябадаг гээшэ. Суута гараһан Социалис Ажалай Герой Цокто Номтоевич Номтоев, РСФСР-эй габьяата багшанар Н. Н. Намсараев, Х. Д. Дамдинова, Н. А. Тулусоева, Ц. Б. Бальжинимаева гэгшэдэй һургаһан, гаргаһан мэдээжэшье, залуушье зохёолшод олон юм аабза. «Хүн болохо багаһаа, хүлэг болохо унаганһаа» гэһэндэл, манай буряад таһагта ороһон оюутаднай хүдөөгэй буряад хэлэ, литературын багшанарай «үндэгэ» байхаһаань үндылгэн, үе дээрэнь гаргаһан зон байна гэжэ тэмдэглэхэ зуураа, энэ мэтээр эдир бэлигтэниие элирүүлэн, уран шүлэгтэ дуратаниие хүмүүжүүлэн, үшөөл олоор манай буряад таһагта һурахыень эльгээжэ байгыт гэхэ байнабди.

Литературна нэгэдэлэй ажалда Буряадай Уран зохёолшодой холбоон, ахамад уран зохёолшод ехэ туһа хүргэдэг. «Залуу наһан» гэһэн гар бэшэмэл журнал хэдэн дахин зүбшэн хэлсэһэн байха юм.

Мүнөө үедэ манай буряад таһагта эдэбхитэйгээр эхилэн бэшэжэ байһан студентнэр яһала слон. «Шэнэ нэрээр» гараһан Сергей Бабуев, Базар-Сада Цыденов, Светлана Дашиева, Цыден Оборов, Дондок Бальжинимаев, Цыдып Цырендоржиев гэгшэдые эндэ тэмдэглэе.

Залуу уран зохёолшодой конференци угтуулан, суглараһан шүлэгүүдээ зүбшэжэ, «Залуу наһанайнгаа» ээлжээтэ номер гаргахаар түсэблэнхэйбди. Доро манай буряад хэлэ бэшэгэй кафедрын дэргэдэхи Бавасан Абидуевай нэрэмжэтэ литературна нэгэдэлэй гэшүүдэй бэшэһэн зарим зүйлнүүдые тунхаглажа, уншагшадай һонорто табинабди.

Д-Н. ДОРЖИЕВ,
хэлэ бэшэгэй эрдэмэй кандидат.

Светлана ДАШИЕВА.

БАГШЫН МЭРГЭЖЭЛ

...ын хүшэр, хүндэтэ ажалые
...шар багахан наһанһаа
эхилжэ,
...ондоо мэргэжэлнүүд
сооһоо
..., зүрхөөрөө шэлээ һэм
даа.
...гарһэн хонхото һургуулиин
жэлнүүдые
...эйгээр мүнөө һанадаг
хүм —
... болоожо наададаг
баридагаа,
... артисткашье болохоёо
һанадагаа.
... хүн хүүгэдэй зүрхэнэй
...гдашагүй нэгэл тиимэ
утаһые,
...аһаа эхилээд, хайшаа
эрмэлзэһые
...ажал обёоржо шадаа һаа,
жаргалтайл.
... наһанайм хүндэтэ
багшанар!
...эй һаналые уншажа
байһандал,
...үүхэн минни эхин
бодолнуудые
...ажа ойлгоһондотнай
хододоо баясанаб.
...шын ажал хүшэр даа,
мэдэнэб.
...шуулай зүрхэнэй сохисо
бүхэндэ
...хюур тааруулжа» ядахаар
болохо,
...үүшынгээ багшанарта
түргэн хандахаш.
... түрэлтэнэй туйлаһан
юумые
...едыень хадуун, сэдьхэлдээ
ойлгоод,
... хүнүүдые хүмүүжүүлэн
һургаха —
...һээ ондоо жаргал байха
гү?!..

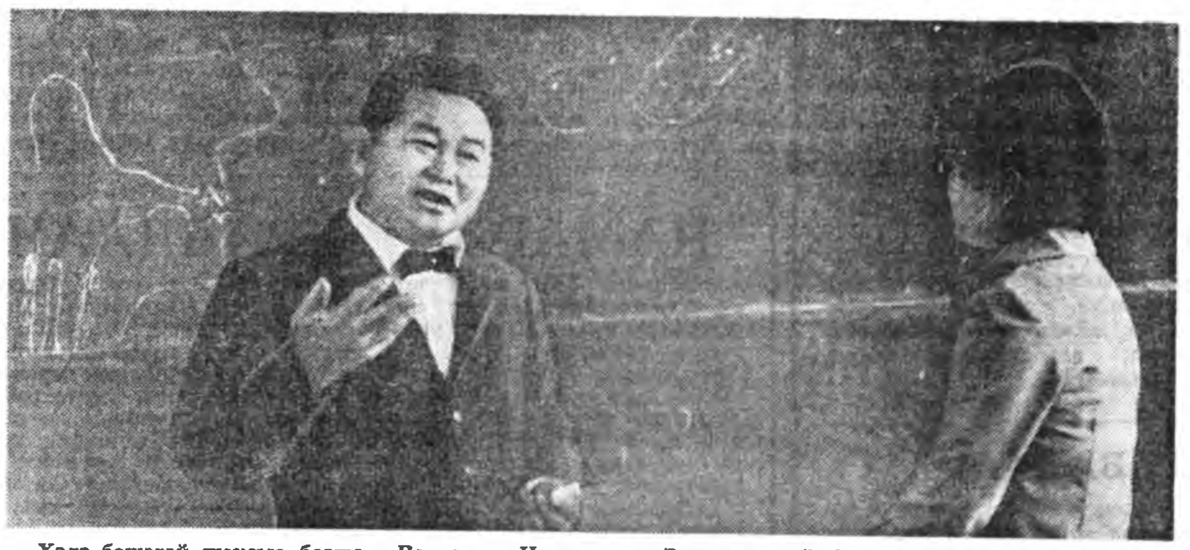

Хэлэ бэшэгэй нюусые багша Валентин Игнатьевич Золхоев тайлбарилан хөөрэнэ.
Е. ЗАХАРОВАЙ фото.

ШОГТОЙ ЭТЮД

ШАЛГАЛТЫН ҮЕДЭ

Үдэ боложо байхада, үсэгэлдэр бүхэли үдэр ном дэрлэһэндээ үбдэжэ мэнэршэһэн тархитай бодоод, сэнтэшэһэн сонхын хажууда ошожо, үйлсэ руу харахадам, наран намайе эшэгээлһэн шэнги һулаханаар шаража байба. Иигэжэ баһа нэгэ хоног үнгэршоод, шэнэ үдэр эхилбэ ха юм.

Сагай сахариг гэлсүүлдэг үдэрнүүд ямар түргөөр үнгэрнэб. Һаяхан лэ студент болоод байгаа һэм, теэд хоёр жэл мэдээгүйдэм үнгэршэбэ. Мүнөө табадахи сесси тулажа ерэбэ гээшэ: ном үзэһэн юумэ үгы. Городой үйлсын ута, богониие хэмжэһээр лэ ябатарни, сагшье ошоо юм ааб даа.

Үдэшэлэн уншажа хэбтэһэн номни орон дороо унашанхай. Шалгалтын эхилтэр үшөө табан үдэр...

Бэһээ шангаар татажа, номоо һугабшалаад, дулаахан байраһаа газаа гарахадаа, хүйтэн жабарта шэмхүүлээд, шадал ороһон хэбэртэй боложо, библиотекэ тээшэ алхалшабаб...

Боро хараан боложо эхилшэбэ. Тархишье манхайшоо. Ойлгоһоншье юумэ ехэ үгы, зосоо хоршогонохошье гээшэнь аргагүй. Хармаанаа һуулижа үзэхэдэ, гурбан арба сагаан, баһа нэгэ гурба мүнгэнэй зэдхэн альган соомни ялагашан байба. Столовын муу капустатай уһан шүлэ, баһа нэгэ хаташанхай загаһа сохом «диилэхэ» юм ха гэжэ һанахадаа, сэдьхэлни тэниихэдэл гээ һэн.

Энэ мэтээр үдэрнүүд һубарижа байба. Үглөөдэр — шалгалта!

Боро болошоһон самсаяа угааха гэһэн аад, нэгэ бага залхуураа гээшэ гүб: һөөргэнь сүүмхэ уруугаа шэхэжэрхибэб. Тиигээд нүхэр хүбүүнэйнгээ самса оложо нюужархёод, һанаагаа амаржа, коридор соогуур гэшхэлэн ябанаб. Манай басагад булта сухалтайнууд, ном үзэжэ эсэшэнхэй юумэнүүд һууна. Үзэхэ хүниинь үзэжэ байг, займалнуудынь зайжа байя гэжэ һанаад, город соогуур ябаад ерэхэ һанаатай, харахан пальтогоо үмдэжэ байтараа...

Гэнтэ городой хулигануудта сохюулаад, хабһа нюргаа мушхуулаад, хара хүхэ нюдэтэй болошоод бусагшабиб гэжэ һанаад, унтажа, зүүдэ манахаһаа сэсэн юумэ үгы ха гээд, орондоо орошобоб. Бүхэли һүниндөө зүүдэлжэ, энэм юун гэһэн удхатай зүүдэн гээшэб гэжэ һэжэглэһээр, үнөөхил ойлгосогүй номоо палааха дээрэһээ абажа, «үхэхынгөө» урда тээ нэгэ хэды ираха байна гэжэ һанаад, уншажа мэдэбэ гээшэб.

Шалгалташье эхилэнхэй. Нэгэ хэды басагад шалгалтаяа үгэжэ гараад, хабарай шубуудтал пишаганалдан, хүхюутэйгөөр хөөрэлдэнэ. «Айха юумэ үгы, барагаар абажа байна, арайл таба табяагүй; энээхэниие лэ мэдээгүйб, тэрээхэниие шадаагүйб». Баһа нэгэ хэды хатуушуулынь иигэжэ һаахаралдаха юм: «Баһа дахин ороошье һаа хамаагүй һэн, мэдэхэл аад лэ торошооб, хэлэхэл аад лэ будэршооб. Хэды багта багшаяа дахин барижа, тэрээн тухай хөөрэлдэхэм гээшэб? Теэд мүнөө байг даа. Зүрхэм шангаар сохилно».

«Байза, үшөө нэгэ дахин унаа һаа... тьфу, тьфу!» — гэжэ нёлбоод, тон лэ ухаатай, ехэл ойлгожо байһан нюур харуулаад, зоригтойгоор үүдэ нээгээд орошобоб..

Юушье хэлэһэнээ мэдэхэ юумэ үгы, юун гэжэ харюусаһанаа һанаха юумэ байхагүй! Айхабтар хүндөөр зүүдэлжэ байтараа һэришэһээдэл, газаа гарашоод байжа байбаб. Нэгэ томо гэгшын шулуун үншэн хабһандам нялдаад байһанаа таһаржа унашаһан шэнги, зосоо хүнгэн, тархи сэлмэг, нюдэн гэжэ ялаганашанхай, хүл гээшэ тогтууригүй болошонхой: «Бараг, бараг, айха юумэ үгы!» —гэжэ байжа хөөрэнэб, шанга шангаар энеэнэб...

Шалгалта үнгэрөө. Иигэжэ нэгэ һара зобожо ябанхаар, шэнэ жэлэй гарамсаар лэ, номхоноо һайнаар үзэдэг болохо байна гэжэ һанажа һуутараа:

Халуун дээрэнь мушхаа һаа,
Хатуу буладшье нугарха,
Хасабшалжа шаагаа һаа,
Хандагайн хабһан хухарха,—

гэһэн мүрнүүд Дондок Улзытуевай шүлэг соо бии һэн гэжэ һананаб. Тиигээд ээлүүдгүй тэрэ шүлэгэйнгөө эхиень һананаб:

Хайр шулуун хүрьһэтэй
Хадалиг үндэр газарташье
Хаһатай сагынь хаража,
Хара таряа хаябал,
Болзор соогоо бороотой байг —
Болбосорхонь дамжаггүй,
Ээзн шэнги ээзтэй байг —
Эдеэшэхэнь дамжаггүй...

Үнэхөөрөөшье, эхинһээнь эхилжэ, шадал соогоо һураха байна гэжэ һана һанаһаар унташабаб.

Үнөөхил үдэ боложо байхада бодоод, столово ошоод һуутараа: сессим, юрэдөө, дууһаагүйл гэжэ гэнтэ ойлгобоб. Багшын тариһан таряанай ургахын тула минии хүлһэн хэрэгтэй. Энэ хүлһөөр уһалжа, орооһыень ундалуулжа эдеэшүүлхэ — минии хүсэн соол гэжэ мүнөө ойлгобоб...

Б. БАЯРТУЕВ,
4-дэхи курсын студент.

Базар-Сада ЦЫДЕНОВ.

НҮХЭРТӨӨ БЭШЭГ

Һубагтаһан үүлэнэй бусайдаан шэнги
тэршэлһээр,
Һургуулиин жэлнүүдэймни аригуун
үдэрнүүд эрьедэг.
Урдамни дүрэшни эжэлүүдгүй бододог лэ,
Урдан үнгэрһэн жэлнүүдыемнай һануулан.
Һанана гүш, хайрата нүхэрни, багахан
наһандаа
Һаруул һүйхан үргөөнүүдые барижа
наададагаа?
Сагаан шулуунуудые тараагаад
тала дээгүүр,
Сагаан, хун сагаан хониднай гээшэ
гэдэгээ?
Баһа һанана бээш, нүхэрни, тэрэ үе:
Барһад, хоюулан хүтэрэлдэн һургуули
тээшэ
Эхин түрүүшынхеэ ошоо бэлэйбди,
зэрлигхэнүүд,
Эхэ эсэгэтэеэ ошодогшье гэжэ мэдэхэгүй
хүдхэнүүл.
Тоо бодолгоор номоо үзэхэ гэ гэһээр,
Тоомоо таһаржа, үдэшэ болгожорхиходоһоор,
Эхнлээ гээшэ һэн бээзбди ном үзэжэ,
Эрдэмэй дээжэ «А» гээшэ гэжэ.
«Үзэглэлэй» хуудаһа һэхэһэн үемнай
Үбэл, намарай һэлгээн соогуур туугдажа,
Эдир хаһандаа, хэдыдэб даа, басаганай урда
Эшэн гайхан дураяашье нээгээ һэмди.
Он жэлнүүд хойно хойноһоо
һубарижа,
Олон нүхэд дэлхэй дээгүүр тараа.
Нэгэ заримамнай — сэрэгэй албанда,
Нүгөөдүүлнай — нютаг нугадаа ажаллана,
Гурбадахиюулнай эрдэмэй табсан
дамжажа,
Городой шуудан соогуур худхарна.
...Далай дээрэ харин шимни алба хэнэш.
Дабһата далайн нюруу шэртэн,
Түрэһэн нютаг, гараһан газараа
һанажа,
Тамхияа татан зогсоно гүш?
Талынишни үргэн дайдые эсхэһэндэл,
Тамаржал ябана гү корабль?
Норд-остые* нюураараа угтажа,
Номхон һүнние сэдьхэлдээ үгылнэ гүш?
Харанхы, шуургата һүни шимни
үргэһэгүй, һэргэг,
Харуулда зогсонош, Эхэ оронойнгоо
амгаланиие сахин,
Харин бишни хамтын байра соо
Хани нүхэдтэеэ столоо тойрожо
һуунхай,
Хашарһаа тооложо байнаб, сүлөө
тухагүй,
Халаг, стипенди хүрэтэр арайл үдыхэн.
Арбаад наһанайнгаа хонгор тэнюун үдэрнүүдэй
Арюун нютагаарни дуу татан холодоходо,
Үдэр бүриин борохон хэрэгтэ
абташоод,
Үндэр холые тэгүүлхэ хүсэлөө
мартанхай,
Зоной дундуур ормоо олохоо
болижо,
Зоргон дурандаа тэнэжэ ябахаар забдахадам,
Үргэн замда юрөөһэн эхымни
үгэнүүд
Үргэлжэ замдам ходо
ябалсахадань,
Сэгнэмээр үгыень хаа-яа һанаашье һаа,
Сэнгэжэ, хүхижэ, зон соогуур дүйрэнэб.
...Һаяшаг гэртээ харижа ерээ һэм,
Һайнууд байна танайхин, эжышни һайн.
Эжынүүднай, барһад, хүгшэржэл
байна даа.
Эжэлүүдгүй, тэнэгхэн маанадайнгаа
түлөөдэ
Һүниие һүнилэн, унтаха нойргүй,
Һанаагаа зобожо хононо ёһотой.
Үглөө бүри сайнгаа дээжые
үргэхэдөө,
Үргөө хүдэлгэн, юушьеб даа гүбэрхэл.
Гал гуламтаяа тахин дэгжээхэ
бэринэ
Гансахан һанаандаа хүлеэжэшье
байгаад аалам?
Хүгшэн болоһон гэртэхинээ
үргэн һууха —
Хүбүүн хүнэй, талын хүнэй
гурим.
Энэ гуримһаа хадуужа хайшаашье
харайнгүй,
Эхэнүүдээ үргэн һууна бээзбди,
гайхалгүй.
Зай, нигээд нүхэр, бишни дүүргэхэм,
Заатагүй намдаа харюу бэшээрэй.
Зунай дунда һарын тэн багаар
Зуһалан газар, түрэһэн нютаг руугаа
Эртэ үглөө гү, али үдэшэ оройхон
харихаб.
Эреэлэн бэшэһэн эдэ мүрнүүдыем
уншахадаа,
Арбаадхан наһанһаа ханилжа
шамтай нүхэсэһэн
Айбалтын хүбүүнэй нэрэ доронь хараарайш.

* *Норд-ост — зүүн хойноһоо үлеэдэг һалхин.*

Римма ЦЫБИКДОРЖИЕВА.

ҮЕТЭНДӨӨ ХЭЛЭҺЭН ЮРӨӨЛ

Хүн, хүн!
Хүсэлөө алдангүй,
Халуугаа хүргэнгүй,
Ханилаа гээнгүй,
Хуудам руу алхалнаш!
Ши хадаа
Шуналаа бүглэнгүй,
Шэмэеэ хатаангүй,
Шадалаа зэһэнхэй,
Шуургата байдал руу
шурганаш!
Эдир нүхэр!
Эршэеэ горндхоод,
Эрмэгһээ торонгүй,
Эсэстэнь хүрөөрэй,
Эгээлэй сагта илаарай!
Тангил, шагна:
Тэгшэ һаналаараа,
Тэнюун сэдьхэлээрээ
Түрэһэн эжыгээ,
Тоонто дайдаяа хүндэлөөрэй!
Алим наашаа!
Абьяас ажалһаа,
Арюун замһаа
Алдууржа болохогүй
Арбан үгэдэ үнэншөөд!
Хадуу, хүн:
Хамараа хараад,
Хармаанаа дүүргээд,
Хойрог ябадалаар
Хүниие бү бузарлаарай!
Гараа һарбай —
Галабай эрьеэндэ,
Галай дүлэндэ
Галдан дүрэнгүй,
Газарай шэмэг болоорой!..

Ханын газетэ гаргалга. «Эрдэм» газетын редколлегиин гэшүүд Ксения Гармаева, Даша-Доржо Урбаханов, Жалма Золтоева гэгшэд зүбшэн хэлсэжэ байна.
Е. ЗАХАРОВАЙ фото.

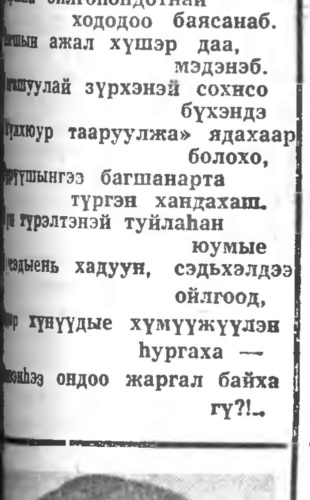

...шүлэгэй һабагша та-...
Е. ЗАХАРОВАЙ фото.

АРХИНШАН БА ШУУРГАН

(САТИРИЧЕСКЭ РАССКАЗ)

...һалхин бүри шангадаба. Саһан ... адхаар нюур шэрбэн шэдэлнэ. ...Юриниинь һалхи уруудан, ... гунхуулаад, байраһаа хүхэбэргүй. Дондог захала ...оно. Теэд хүйтэн һалхин ... бэеыень хайра гамгүй хо... үлеэнэ хэбэртэй.

— Иигээд лэ һалаха саг бо... гээшэ гү? Мүнөө, байза, ...на ябана хабиб?—гэжэ Дон... гүбэрнэ.

...Ушандань Доржотоной дулаа... гэр элеэр һанагдаад, Һамын ...рай гэнтэ энеэбхилэн, гэнтэ ...нгаар үзэгдэхэдэл гэнэ.

...Дондог хазаарайнгаа жолоо ...гэдээ уяжа, морёо эндэнь ...орхёод, өөрөө һалхи үгсэн ...бэ. Хүр хүнгэрэг болоһон ...р дээрэ харгышье үгы. Хай... ошоһоноо ойлгохоо болишоод ...ал ябана. Унана, бодоно, ... ямаршьеб хүсэн хүл дээ... бодхооно, урагшань ябуулна. Архидаа мэнэршэһэн толгой соонь ямар нэгэ барюубшатай бодол гэжэ үгы.

— «Ай, халаг! Доржындоо хонохо юм аад. Халаг. Теэд яахабши. Хайшаа ябалтайб? Ябаһан тээшээл ябаха байна. Иигэд гээд замхахагүй юм гү?» гэжэ тэрэ бодомжолно.

Дондогой шадал һалантаба хэбэртэй. Хүлнүүдынь дамбагар зузаан боложо, түмэр шагтагалжархиһан мэтэ, оройдоо газар хороонөгүй.

«Юрэдөөл бирагүйгөөр һалагдахань гээшэ ха. Үнөөхи хахадаа юундэ Доржодо үгөө хүн гээшэбиб? Һамада һаймһараа болоо гээшэ гүб даа? Һэ! Доржо тэнэгшэг хүн даа... Архиием эбэртэлүүлээд табихаяа яаба гээшэб!».

Дондог дахин бодобо. Һалхинай гунигтай эшхэрээн, улаан соо юумэ дуулаха шэнги шагнаархана. Теэд шуурган лэ энэ дэлхэйн углуу тохойнуудые хуу ээлһэндэл, хашартай утаар шууяна.

«Баһа тэрэ Дамба. Бригадир болооб гэжэ һархайшоол хаш. Юундэ ерээбши, хонидоо юундэ орхёобши гэбэ һэн. Тэрээндэ юуштэб. Түрэхэ хонид бэшэ ха юм. Нэгэ ерээд, уугаад, хүхеэд ошоходо яаха юм? Аа? Урдань нүхэд шэнги ябадаг бэшэ һаалди? Зай, ябаха байна»....

Дондог дахин урагшаа зүдхэбэ. «Ай золиг, мориёо юундэ орхижорхибо һэнбиб? Нэгэ газарта намайе хэзээшье абаашаха һэн.

Унана, бодоно... Нюур шарайгаашье бүглэхэеэ болёо. Мүргэлдэхөө байһан бухадал, тархяа доогуур хэн зүдхэнэ. Теэд газаршье хорооногүй хаш.

«Байза, энэ багта һууха амараад ошохо юм байна. Тиигээд дабаанай оройдо хүрэхэ гээбии» гээд, Дондог үндэр нарһа түшөөд һуушаба.

«Минииишье иигээд зуурашоо һаа, голхорхо хүн үгыл хаш даа. Һамадашье архиншан би юун хэрэгтэй байха һэнбиб. Дамбадашье. Харыш, үргэһэм хүрэнэл. Нэгэ бага дурд гээд ябашоо һаа хамаагүй һэн»...

Дондог нойртоо диилдэн, үбдэгөө дэрлэбэ. Энэ үрхирэгшэ шуурганшье холодоһон, хүл гарыньшье дулаа урьялһан шэнги болошобо. Гэнтэ нюдэнэйнь урда эхэнь харагдахадал гэбэ. Теэд һуларжа эсэһэн Дондог бага наһандаа унтажа байхадань, эхынгээ ерээд таалахадань, «эжы» гээд һөөргөө унтадагтаал, унтаржа байһан ухаан соогоо эжымни гэжэ һулаар һанаад, бүхэ нойрто диилдэшоо бэлэй...

Цыдып ЦЫРЕНДОРЖИЕВ,
IV курсын студент.

Сергей БАБУЕВ.

ХҮДӨӨ ТАЙГЫН ХҮБҮҮНБИ

Аглаг сэнхир тайгын абяан доро
Алтан дэлхэйн жаргал эдлэхээ түрэһэн,
Талын сэсэгэй долгин соогуур
Алхан, дамжан, наран доро тэнжэһэн,
Хүхэрэн харагдаа мундаргын һубаряа түшэһэн,
Хүтэл үндэрэй тэрэнги дэрлэһэн,
Сэнхир Зэдынгээ долгиндо үлгыдүүлһэн,
Сэлгеэ талынгаа сэсэгтэ дурлаһан,—
Хүдөө тайгын хүбүүнби,
Хэдышье сагай долгин эбхэрэн ошог лэ,
Хэзээш шамдаа зорюулхаб дуугаа, тайгамни
Буурал абымни гуламта боложо мүнхэрһэн
Буряад сэргэтэй бууса — тоонто нютагтай,
Үлтыем хүдэлгэн, үхибүүн бэеымни энхэрһэн
Үнжэгэн һайхан сэдьхэлтэй эхэтэй,
Эрдэм бэлигэй эхин боложо бадарһан,
Эрдэни богоһотой үндэр һаруул байшантай,
Арбан найманаймни дууе дуулан үргэһэн
Аялгата хонтёо мундаргын сэнхир һубаряатай,
Түрэл нютагайм сэсэгэй долгиндол үнгэрһэн
Түрүүшын дуранай һаруулхан һарата үдэшэтэй,
Хүхын дуута намжаа дулаан һүнинүүдтэй,
Хүхэрэн харагдаа хадын хангал тэрэнгитэй,
Хүдөө тайгын хүбүүнби!

САЯАНҺАА ВИТИМ ХҮРЭТЭР

ҺАРЫН ТУРШАДА 28 КОНЦЕРТ

Дуу, хатарай «Байгал» ансамблиин директор Н. Ю. Мадуевай хөөрөөнһөө:

Таряа хуряалгын үе соо хүдөө ажахын ажалшад шэнги манай коллектив мүн лэ шангахан ажаллажа гараа гээшэ. Үнгэрһэн һара соо Зэдын болон Хяагтын аймагуудаар ябажа, хамта дээрээ 28 концерт табиһан байнабди. Тобшолон хэлэбэл, Зэдын ажалшадта—10, хиагтынхидта 18 концерт харуулаабди.

Коллектив тухайгаа хэлэхэ болоо һаа иимэ: хаана яанагүй, амжалтатай ябагдаа. Хүдөө нютагуудай малшад, таряашад хүгшэн, залуугүй нэрьемэ альга ташалгаар артистнуудыемнай угтаа. Басагадай, залуушуулай хатар бүгэдэндэ һайшаагдаа. Тиихэдэ дуушад Ч. Шанюшкина, А. Дондуков, С. Халбаева, Э. Матоваров гэгшэд хэзээ хэзээнэйхидээл хани халуунаар угтагдадаг байба. Дурсагдаһан артистнууд болон бусадшье, мүн коллективнай КПСС-эй Зэдын болон Хяагтын райкомуудай Хүндэлэлэй грамотада хүртэһэн байна.

Һаяын үдэрнүүдтэ республикынгаа зүүн аймагууд: Хори, Хэжэнгэ, Ярууна нютагуудта ажаһуугшадта айлшалхаяа мордохомнай.

УРАН ЗОХЁОЛШОДТОЙ УУЛЗАЛГАНУУД

Һаяхан бүлэг уран зохёолшод Сэлэнгын аймаг соогуур айлшалаад бусаа. Буряадай мэдээжэ уран зохёолшо Цэрэн-Базар Бадмаев түрүүтэй хэдэн зохёолшод аймагай түб тосхон Гусиноозёрск ерэхэ зуураа, комсомолой Бүхэсоюзна габшагай барилга болохо ГРЭС бодхоогшодтой уулзажа, өөһэдынгөө зохёолнуудые уншажа үгэһэн, үнэн зүрхэнэй хөөрэлдөө үнгэргэһэн байна.

Үдэшэлэн «Шахтёр» гэжэ соёлой ордондо хүн зон олоороо сугларжа, уран зохёолшодые хани халуунаар угтаа. Зохёолшодой дунда Буряадай поэт Цэрэн-Базар Бадмаевһаа гадна, Москвагай уран зохёолшо Роберт Штильмарк, мүн тэндэһээ ерэһэн поэт Владимир Карпенко, Буряадай поэт Михаил Шиханов гэгшэд байлсаба. Дүшөөд жэлэй турша соо зохёол бэшэжэ, олон ном гаргаһан Москвагай уран зохёолшо Штильмарк, Финляндиин, мүн Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнда хабаадалсаһан поэт Владимир Карпенко өөһэдынгөө творческо зам тухай хөөрэжэ үгэхэһөө гадна, зохёолнуудайнгаа заримые уншажа, суглараагшадые һонирхуулба.

Республикымнай уран зохёолшод суглараагшадта хандан, мүн лэ хэдэн зохёолнуудаа уншаһан байна. Уулзалгын һүүлээр республикын мэдээжэ дуушан Ким Базарсадаев хэдэн дуунуудые дуулажа, альга ташалгаар угтагдаа.

Уран зохёолшод Гусиноозёрск хотоор ябахаһаа гадна, Ново-Селенгинск ошожо, декабристнуудай хүшөө хараһан байна.

Л. СЛЮНКИНА.

УРДАНАЙ СЭРЭГШЫН БАЯР

Даша Доржиевич гартахи тэбхэрхэн саарһаяа дахин дахин уншана. Тэндэнь иигэжэ бэшээтэй: «Хүндэтэ Даша Доржиевич Занбадаров! Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда эрэлхэг зоригтойгоор хабаадалсаһан 67-дохи дивизиин сэрэгшэд-ветерануудай уулзалга Шэтэ хотодо һаяар болохонь. Тэрээндэ хабаадалсахыетнай танииe уринабди».

Иимэ телеграмма абаад байхадаа, дайнай ветеранай баярлаха зүб байгаа. Дайн байлдаанай гал дүлэн соогуур хамта шуһаяа адхаһан, зүһэм хилээмэеэ хубаалдажа ябаһан эгээл дүтынгөө хани нүхэдтэй уулзажа, үнэн сэдьхэлһээ хөөрэлдэхэ гээшэ тэрээндэ юунһээшье үнэтэй шэнги үзэгдөө бэлэй. Дайн хүнэй бодото бэеые, зориг хүсые элиишэлэн тодорхойлдог ха юм. Буряадаймнай хүбүүн түрэл дайда, Эхэ орондоо хизааргүй дуратай байһанаа эндэ харуулаа һэн.

Үшөө 1939 ондо Халхын гол дээрэ япон самурайнуудтай болоһон байлдаан соогуур Даша Доржиевич эрэлхэг зориг харуулжа, «Баатаршалгын түлөө», «Дайшалхы шэн габьяагай түлөө» гэһэн медальнуудаар шагнагдаһан байгаа. Энээнэй һүүлээр удангүй Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайн эхилжэ, тэрэ фронт мордоо һэн. 1941 оной намарһаа 1945 оной май болотор зориг түгэлдэр буряад хүбүүн дайнай гал дүлэн соогуур ябажа гараа. Энэ үе соо дүрбэ дахин шархатаһан байна. Даша Доржиевич Днепр мүрэниие гаталалгада, Курск шадар болоһон түүхэтэ байлдаанда, Варшава городые сүлөөлгэдэ, фашистнарай уурхай байһан Берлиндэ добтолон оролгодо эрэлхэг зоригтойгоор хабаадалсаа юм.

Дайн байлдаанда эгэршэгүй зориг, баатаршалга харуулһанайнь гэршэ—«Дайшалхы Улаан Тугай», «Улаан-Одоной», «Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай» нэгэдэхи, хоёрдохи шатын ордениуд, дайшалхы арбан медаль мүнөө Даша Доржиевич Занбадаровай үбсүүндэ ялардаг.

Буряадаймнай баатар хүбүүн Шэтэдэ болоһон уулзалгада хабаадалсажа, дайшалхы нүхэдтээ уулзаһан, Эхэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай дүлэн соогуур буряад хүбүүдэй баатаршалга харуулһан тухай залуу сэрэгшэдтэ хөөрэжэ үгэһэн байна.

Мүнөө Даша Доржиевич Хурамхаанай аймагай Гааргын совхоздо ажаһуудаг, түрэл нютагайнгаа ниитын хэрэгтэ эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг юм. Үндэр наһатай болоошье һаа, дайнай ветеран нютагтаа дайшалхы алдар солын клубай түрүүлэгшээр хүдэлнэ. Тэндэхи залуушуулайнгаа дунда хүмүүжүүлхы удха шанартай хүдэлмэри ябуулжа байдагынь ехэ һайшаалтай.

О. ЦЫБИКОВ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Д. Д. Занбадаров (дундань) дайшалхы хани нүхэдтээ хөөрэлдэжэ байна.

Ерээдүйн мелиораторнуудта һая хүндэтэй айлшан ерээ. Тэрэнь философиин эрдэмэй кандидат, уран зохёолшо Малахов Николай Иванович.

Уран зохёолшотой уулзахын тула Ивалгын гидромелиоративна техникумэй студентнэр болон багшанар уншалгынгаа таһаг соо багтажа ядатараа сугларһан байгаа.

«Космонавт Юрий Гагаринай баатарлиг ажабайдал» гэһэн темээр нүхэр Н. И. Малахов лекци уншаа. Замбуулинай түрүүшын геройн бага балшар наһан, тэрэнэй һуралсал, ажабайдал, гэр бүлэ тухайнь лектор тобшохоноор

СЭДЬХЭЛ ХАНААҺАН АЙЛШАН

аад, ехэ һонирхолтойгоор хөөрэжэ үгөө.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда баатаршалга гаргаһан буряад хүбүүд тухай ном бэшэжэ байһанаа уран зохёолшо суглараагшадта мэдүүлээ.

Лектор, уран зохёолшын хөөрөө һонирхоһон суглараагшад олон тоото асуудалдаа харюу абажа, айлшандаа ажалдань амжалта, ажабайдалдань жаргал хүсэһэн байна.

Р. ЧАГДУРОВА.

АМЖАЛТАЯА АРЬБАДХАНА

Юһэдэхи табан жэлэй түрүүшын жэлэй юһэ һара үнгэрбэ. Энэ үе соо зүгын совхозуудай Буряадай трестын хүдэлмэрилэгшэд яһала амжалта туйлаба гэжэ тэмдэглэмээр. Хэрбээ, нёдондо жэлэй юһэ һарынхитай жэшэжэ үзэбэл, һү һаалга 3568, гүрэндэ худалдалга 2800 центнерээр дээшээ болоһон байна.

Трестын ажахынуудай гол продукци болохо мед суглуулга нёдондонойхиһоо дутуугүй һайн. Жэшээлхэдэ, Һахалиин совхоз мёд суглуулгаар жэлэйнгээ даабари 49, «Облепиховый» совхоз—245 центнерээр үлүүлэн дүүргээ.

«Облепиховый» совхозой зүгышэд В. А. Асеев, А. И. Филонов, Ф. И. Павлов гэгшэд һайнаар хүдэлжэ гараа.

Б. ДОРЖИЕВ.

ШЭНЭ КИНО

«ҮНДЭР ТАРЯАНАЙ ДУНДА»

Иимэ нэрэтэй шэнэ фильм һаяхан хараба гээшэбди. Сценариинь И. Стаднюк, Л. Миллионщиков гэгшэд бэшэһэн байна. Тэрэниие Одессын киностудида режиссёр Леонид Миллионщиков найруулан табяа.

...Таряанай эдеэшэнги хоолосоо даажа ядан, урагша хойшоо найгахада, далайн долгилжо байһан шэнги. Үглөөнэй наран хурсаханаар шарана хэбэртэй. Сэсэг ногоон дээгүүр зүгынүүдэй гүнгинэлдэхэ дуулдана. Колхознигууд поли тээшэ гэшхэлнэд...

Фильм соо манай үеын колхозой байдал зураглагдана. Кинокомедиин гол рольдо—колхозой моришон Павло Стручок боложо наадаһан РСФСР-эй габьяата артист Евгений Леонов харагшадай үнэмшэмөөр образ гаргаа. Павло Стручок жиирэй хүн. Хамаг хүндэ туһалха гэжэ оролдожо ябадаг. Хажуугаарнь баһа дутагдалнуудтайшье ааб даа. Тэрэ хүн Одаркада (артистка З. Дехтярева) үнэн зүрхэнһөө дурлаһан.

Эдэ хоёр хуби заяагаа нэгэдүүлжэ һуухадаашье болохо һэн. Зүгөөр дайн һаалта хээ...

Гэхэ зуура фильмые дээдэ хэмжээнэй уран бүтээл гэхээр бэшэ. Энэ фильмые хаража һуухада, нюдэндэ торосолдоодхахоор юумэн балай үгы шэнги. Имагтал Стручогой дүрэ харагшын сэдьхэлдэ хадуугдана.

Евгений Леонов олон фильмүүдтэ наадаһан байна. Жэшээнь, «Чайковский», «Белорусска вокзал», «Бү уйдаарай» гэһэн фильмүүдые хараһан хүнүүд Леоновые һанана ёһотой.

Бусад рольнуудтань М. Криницина, Л. Прыгунов гэгшэд наадаа.

Зарим тэды дутагдалтайшье һаа, «Үндэр таряанай дунда» гэжэ фильм яһала харахаар даа. Хүнүүдэй хоорондохи харилсаан тухай бидэниие бодолгото болгоно.

Б. ХАЛМАТОВА, библиотекарь.

СПОРТ

ЕХЭ МҮРЫСӨӨНДЭ МОРДОБО

Ангарск хотодо Сибирь болон Алас-Дурна зүгэй спортсменүүдэй дунда профсоюзно-комсомольско урилдаан үнгэргэгдэһэн байна. Энэ мүрысөөндэ 14 область, хизаар, автономито республиканууддай спортсменүүд хабаадалсаһан.

Мүрысөөндэ хабаадагшад зургаан бүлэг боложо хубаараад тус тустаа урилдаһан байгаа. Манай Буряадай АССР-эй команда Эрхүүгэй, Новосибирскын областьнуудай спортсменүүдтэй түрүү һууриин түлөө тулалдаһан байна. Басагад сооһоо Кабанскын дунда һургуулиин һурагша Ольга Фирсова 1000 метрэй зайда урилдахадаа, гурбан минута 25 секунда соо гаталжа, хоёрдохи һуури эзэлбэ. Мүн энэ зайда урилдаһан манай командын эдиршүүл хоёрдохи һуури эзэлһэн байна. Тиихэдэ Буряадай АССР-эй командын түлөөлэгшэ Сергей Кушнарев 3000 метрэй зайда урилдахадаа, эрхимлэжэ, чемпионой медальда хүртэһэн, үнэтэ бэлэгээр шагнагдаһан байха юм.

Манай командын гэшүүд—Галина Сергеева («Спартак»), Людмила Бирагова («Буревестник»), Диля Бекбулатова («Локомотив») гэгшэд һанаһанда хүрэжэ урилдаагүйнь халагламаар байгаа. Мүрысөөнэй дүн гаргахада, манай команда арбадахи һуури эзэлһэн байна.

Удаадахи үдэрнүүдтэнь ехэшүүлэй хоорондо үнгэргэгдэһэн урилдаанда манай командын гэшүүд бүхы хүсэ шадалаа элсүүлжэ, эдиршүүлэйнгээ олоһон үсөөн очконуудые олошоруулжа шадаа. Жэшээнь, 1500 метрэй зайда урилдаһан СССР-эй залуушуулай суглуулагдамал командын гэшүүндэ кандидат, спортын мастерта кандидат Александр Кобелев эрхим саг харуулба. Нүгөөдэ—5000 метрэй зайда урилдаһан манай «Урожай» бүлгэмэй түлөөлэгшэ Иннокентий Боркин гурбадахи һуури эзэлбэшье, манай хоёр спортсменүүдэй сагые хамталжа, дүн гаргахада, түрүү һуури эзэлһэн байба.

Эхэнэрнүүдэй дундаһаа манай Евдокия Ли дүрбэдэхи һуури эзэлээ. Хэдэн үдэрэй туршада үнгэргэгдэһэн мүрысөөнэй дүн гаргахада, Буряадай АССР-эй облпрофсоведэй команда ... һуури эзэлһэн байба. Манай ... публикын суглуулагдамал ... дын амжалтада СССР-эй ... мастер Владимир Цыр... оруулһан хубита бии. Ж... тэрэ 8000 метрэй зайда ... дэһэн урилдаанда бултан... рүүн фиништэ хүрэжэ ерэ...

Манай республикын суглуулагдамал команда Вильнюс ... үнгэргэгдэхэ СССР-эй хурда... бон урилдагшадай түгэсхэлэй ... рысөөндэ хабаадалсаха ...

Манай республикын суглуулагдамал командын гэшүүд—... эй спортын мастер В. ... нэгэдэхи разрядтай Юрий ... Россин бусад эхэнэрнүүд... метрэй зайда урилдахадаа ... хи һуури эзэлһэн Евдо... эдиршүүл И. Боркин, А. ... С. Рымарев, эдир басагад Т. ... геева, О. Фирсова болон бусад ... мүрысөөндэ хабаадалсахаар ... риин 14-дэ мордобо.

В. БАЛДАН..., суглуулагдамал команд... тренер.

НАМАРАЙ УРИЛДААН

«Спартак» бүлгэмэй спортсменүүд октябриин 16—17-ной үдэрнүүдтэ заншалта урилдаагаа үнгэргэхэнь. Намарай урин дулаан үдэрнүүдэй нэгэндэ, жэл бүхэндэ үнгэргэгдэдэг энэ мүрысөөндэ Улаан-Үдэ хотын предприяти, эмхи зургаануудай, тусхай дунда һургуулинуудай олон тоото спортсменүүд гараха болонхой. Һонирхолтой энэ урилдаан «Спартак» бүлгэмэй уһанай бааза шадар үнгэргэгдэхэ юм. Октябриин 16-най үдэрэй 11 часта эхилхэ урилдаанда мяха-консервын комбинадай, трикотажна фабрикын, автотранспортна предприятиин, медицинскэ хүдэлмэрилэгшэдэй, худалдаа наймаанай эмхинүүдэй болон бусад профсоюзуудай обкомуудай спортсменүүд хабаадалсаха юм.

Октябриин 17-ной ... «Спартак» бүлгэмэй харьяа... һургуулиин 5—8-дахи, 9-... 10-дахи классуудай, техни... мүүдэй һурагшад хоорон... түрүү һуури эзэлхын т... урилдаха байна.

Мүрысөөндэ хабаадагшад 500, 800, 1000 метрэй ... урилдаха юм. Эндэ эрхимлэһэн спортсменүүд «Спартак» бү... гэмэй грамотаар, команд... дамжуулгын шан, диплом... шагнагдаха.

БЭЛЭХЭНЭЭР ИЛАЛТА ЕРЭДЭГГҮИ.

П. БУРМАКИНАЙ фотоэтюд.

УУЛЗАЛГАНЬ ЗАНШАЛТА БОЛОГ ЛЭ?

Манай һургуулида ... ажабайдал хододоо бурь... байдаг заншалтай. Баскетб... һургуулиингаа түрүү һуури ... хын түлөө мүрысөөн ах... классуудай дунда боложо ... бэ. Тиин 9—10-дахи «А» ... суудай хүбүүд, 10-дахи «В» ... 9-дахи «А» классуудай ... түгэсхэлэй наада эдэ үдэр... үнгэргэхэ юм.

Һургуулиимнай басагад ... бүүд «Правда Бурятии» га... заншалта эстафетэдэ хаб... 3-дахи һуури һая эзэлээ. ... гэжэ ехээр урмашаа.

Ниислэл хотынгоо 1-дэхи ... лон 65-дахи һургуулину... заншалта уулзалга жэл ... үнгэргэдэгбди. Һаяар ... нүхэд баскетбол, волейбол ... роор уулзалга үнгэргэхэ ... хой.

В. КОЧЕТОВ, Улаан-Үдын 35-дахи һургуулиин физкультуры багша.

ХИЛЫН СААНАҺАА

ТЕЛЕФОН ТЕЛЕГРАФ РАДИО

Уласхоорондын шахардуу байдал һуларуулгын аша туһада

Холбоото Штадуудай Советскэ Союзай хүтэлбэрилэгшэдэй уулзалга, тиин президент Р. Никсонэй 1972 оной майн тэнгһээ хойшо албанай хэрэгээр Москва айлшалха болоһон тухай мэдээсэлые дэлхэйн олониитэ, олон гүрэнэй правительствэнүүд ханангяар угтаа. КПСС-эй XXIV съездын хараалһан эб найрамдалай болон уласхоорондын харилсаа холбооной үргэн программые бэелүүлхэ талаар Советскэ Союзай абажа байһан хэмжээ ябуулгануудые хилын саанахи олохон гүрэнэй газетэдүүд, аха дүү социалис оронуудай хэблэл һайшаана. Москвада болохо уулзалга энэ хэмжээ ябуулгануудай нэгэ шухала шатань болоно гээд дэлхэйн түрүү үзэл баримталдаг хэблэл бэшэнэ.

Совет-американ харилсаае һайжаруулга совет болон американ арадуудай, эб найрамдалай аша туһатай таараддана гэжэ КПСС-эй XXIV съезд дээрэ Л. И. Брежневэй хэлэһэн үгэнүүдые «Нойес Дойчланд» газетэ һануулна.

Никсонэй Москва ошохоёо байһан ушарые мүнөө үе сагай уласхоорондын бусад хэмжээ ябуулгануудһаа амяарлан хаража болохогүй гээд Венгриин «Мадьяр немзет» газетэ бэшэнэ. Совет дипломатиин һүүлэй үедэ гаргажа байгаа онсо үүсхэлые хараадаа абаха болоо һаа, иимэ үндэр хэмжээнэй уулзалга тухай хэлсээнэй баталагдаха байһаниинь хуулита һэн гэжэ һанахаар.

«Хүн түрэлтэнэй аша туһада зорюулан, тон шухала уласхоорондын асуудалнуудые шиидхэлгэдэ совет дипломати ехэл тэсэбэритэйгээр хандана»,—гээд Чехословакиин «Руда право» газетэ бэшэнэ.

Совет гадаадын политикын гүн удха шанартай алхамуудые хэжэ байһан ушарые Польшын «Трибуна люду» газетэ һайшаан тэмдэглэнэ.

Иимэ уулзалга хоёр агууехэ гүрэнэй—США болон Советскэ Союзай хоорондохи харилсаа холбоо һайжаруулха үшөө нэгэ шухала алхам болоно гээд ООН-ой Генеральна секретарь У Тан мэдүүлээ.

Иимэ уулзалга хоёр талын бэе бэеэ ойлголсолгодо ашатай һайн нүлөө үзүүлхэ бэзэ гэжэ Индиин премьер-министр Индира Ганди һанамжалаа.

Шахардуу шанга байдал һуларуулгада аша туһатай энэ алхамые ФРГ-гэй правительство һайшаана гээд Бонндо үгэ хэлэһэн правительствын түлөөлэгшэ мэдүүлээ.

Энэ уулзалгые хаа хаанагүй дэмжэжэ байһан тухай мэдээсэлнүүд дэлхэйн олон оронуудай ниислэлнүүдһээ абтана.

Ирландиин хилэ дээрэ буудалдаан болобо

ЛОНДОН. (ТАСС). Табин солдадтай хамта Англиин сапернууд Форкилд шадар (Арма гэжэ графство) Ирланди ороһон харгые тэһэлхэ гэжэ байтараа октябриин 15-да хүлеэгдээгүйгөөр буудуулаа гэжэ Рейтер агентство дамжуулна. Англиин солдадууд хүндэ пулемедуудаар угтан буудаба. Хоёр часай туршада болоһон буудалдаанай үедэ хүнүүд шархатаа.

Индира Гандиин хэлэһэн үгэ

ДЕЛИ, октябриин 15. (ТАСС). Эб найрамдал, хани барисаан, харилсаа холбоон тухай Советскэ Союз Инди хоёрой баталһан договорые дэмжэлгэдэ зорюулагдаһан олониитын хабаадалгатай митинг үсэгэлдэр Бомбейдэ болобо.

Советскэ Союз болон Индиин арадуудые холбоһон хани нүхэсэлэй, аха дүүгэй харилсаанай хүгжэлтын дээдэ шата болохоһоо гадна энэ договор Азида амгалан байдал хангаха тон шухала нүхэсэл мүн гээд Индира Ганди суглараагшадай нэрьемэ альга ташалган доро мэдүүлээ.

СУФАНУВОНГЫН ХАНДАЛГА

ХАНОЙ. (ТАСС). Лаосой бэеэ даанхай байдалтай болоһонһоо хойшо үнгэрһэн 26 жэлэй ойтой дашарамдуулан, Лаосой Патриотическа фронтын ЦК-гай түрүүлэгшэ принц Суфанувонг лаотян арадта хандажа үгэ хэлэбэ.

Үнгэрһэн 26 жэлэй туршада манай орон дотор ехэ хубилалтанууд болоо гэжэ хандалга соонь хэлэгдэнэ гээд Каосан Патет Лао агентство дамжуулна. Оронойнгоо газар дайдын гурбанай хоёр хубида манай арад ёһотой эзэниинь болонхой. Сүлөөлэгдэһэн районуудай хүн зон эрхэ сүлөөгэй, демократиин, адли тэгшэ эрхын амта үзэнхэй. Манай арад мүнөө шэнэ ажабайдал зохёон байгуулна. Һүүлэй жэлнүүдтэ американ империалистнууд, тэдэнэй туһамаршад манай инаг, нангин Эхэ орондо эсэргүү ээрхэг түримхэй ябуулгануудые хэжэ байна. Американ самолёдууд манай ороной хото, хүдөө нютагуудые зэрлигээр бомбодоно. Эрхэ сүлөө, бэеэ даанхай байдалаа хамгаалан, лаотян арад хариин дээрмэшэдтэй баатарлигаар тэмсэнэ. Ороной сүлөөлэгдэһэн нютагуудта экономико, соёл культура, эрдэм һургуули, элүүрые хамгаалга хүгжэнэ. Энэ бүгэдэ арадай ажабайдалда һайн нүлөө үзүүлнэ.

Үнгэрһэн 26 жэлэй туршада Лаосой патриотическа зэбсэгтэ хүсэнүүд дайсадай 222380 сэрэгшэдые хүлһөөнь буулгаа, 2240 самолет унагаагаа, нилээд олон буу зэбсэг, сэрэгэй техникэ үгы хээ гэжэ тэрэ хандалга соонь тэмдэглэгдэнэ.

Лаотян арадай Эхэ ороноо хамгаалхын түлөө энэ үнэн дайе уласхоорондын түрүү үзэлтэй хүсэнүүд дэмжэнэ гэжэ Суфанувонг хэлэбэ. Социалис оронууд, бүхы дэлхэйн эб найрамдалда дуратай арадууд манай ороной арадта тон ехэ туһаламжа үзүүлнэ. Лаосой асуудалые амгалан ёһоор шиидхэхэ зорилготой Лаосой Патриотическа фронтын дурадхал ороной, дэлхэйн олониитын зүгһөө халуунаар дэмжэгдэнэ.

Лаосой асуудал амгалан ёһоор шиидхэлгые хурдадхаха, американ империалистнуудта, тэдэнэй туһамаршадта эдэ дурадхалнуудые баадхан абхуулха зорилготойгоор дайсадта эсэргүү шанга сохилтонуудые хэжэ байхыень, патриотическа фронтын болон ямаршье бүлэглэлдэ хабаададаггүй хүсэнүүдэй холбооe бэхилхыень принц Суфанувонг Лаосой бүхы хүн зониие уряалба.

Лаосой патриодуудь Вьетнамай, Камбоджын патриодуудтай холбоо барисаагаа улам бэхилхэ ёһотой гэжэ хандалга соонь хэлэгдэнэ. Тиигээд байбал, американ империалистнуудай Индохитадта хэжэ байгаа ээрхэг түримхэй ябуулгануудта шанга сохилто үгтэхэ бшуу.

ДРВ-е бомбодобо

ПАРИЖ, октябриин 15. (ТАСС). Американ авиаци ДРВ-гэй газар дайдые дахяад бомбодобо. США-гай агаарай хүсэнүүд демилитаризованно зоноһоо 150 километр хойно байһан районуудые бомбодоо гэжэ Франс пресс агентство мэдээсэнэ.

ПРАВДА-БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда. Агууехэ Октябриин социалис революциин 54-дэхи жэлэй ойдо зорюулагдажа, КПСС-эй ЦК-гай гаргаһан Уряанууд. ТАСС-ай һүүлэй мэдээсэлнүүд.

Хоёрдохи хуудаһанда. Буряадай АССР-эй Эдеэ хоолой промышленностиин министр В. Матвеевэй «Арад зоной аша туһада» гэһэн статья. «Зүрхэ сэдьхэлээ ... һан ажал хэрэгээ оло»—А. ...ремовэй статья. Б. Галс... «Хүн бүхэндэ ойлгуулха ... ла» гэжэ корреспонденци.

Гурбадахи хуудаһанда. «Бу... зохёолшодой халаанда анх... хандуулха» — Д. Жалсар... статья. Бэшэгүүдэй шэнж... Хилын саанаһаа.

Дүрбэдэхи хуудаһанда. С. Б... мовэй «Ерээдүйн Хяагта» ... статья. Соёлой һонинууд.

СЭ — Сэнхир крээн

МОСКВА ХАРУУЛНА: 13.00—орон доторхи һонин. 13.05 — «Хонхо» гэһэн һурагшадта зорюулагдаһан дамжуулга. 13.35 — арадай университедэй телевизионно дамжуулга. 14.20 — «Чудесная лесенка» гэһэн һурагшадта зорюулагдаһан телефильмын 6-дахи серинь харуулагдаха. 15.00 — «Хүгжэмтэ киоск» гэһэн дамжуулга. 15.30—«Мүнөөдэр — эдеэ хоолой промышленностиин хүдэлмэрилэгшэдэй үдэр» гэһэн дамжуулга. 16.00 — концерт. 16.30 — «Планета «Океан» гэһэн эдиршүүлдэ зорюулагдаһан дамжуулга. 17.30 — «Зажигалка» гэһэн Польшын уран һайханай телевизионно фильм.

УЛААН-ҮДЭ ХАРУУЛНА: 18.30 — Үхибүүдтэ зорюулагдаһан киноальманах. 19.2... «Буряадай литература бол... искусство» гэһэн телеальманах.

МОСКВА ХАРУУЛНА: 20.00 — Спортын гимнастикаар эхэнэрнүүдэй дунда Европын түрүү һуури эзэлхын түлөө эхилһэн мүрысөөн дамжуулагдаха. 22.30 — «Хүгжэмтэ уулзалга» гэһэн дамжуулга. 23.00 — орон доторхи һонин. 23.10 — киногой аяншалагшадай дуратайшуулай клуб. 24.00 — «Упряжка» гэһэн научно-популярна киноочерк. 00.15 — «Время» гэһэн һүүлэй һонинуудай программа.

ХОЕРДОХИ ПРОГРАММА: 20.30 — «Цирк» гэһэн уран һайханай фильм.

Редактор Ц. Ц. ЦИБУДЕЕВ.

Манай адрес, телефонууд

г. УЛАН-УДЭ, ул. Ленина, 35. Телефоны: редактора—54-5..., приёмная — 54-93, зам. редактора — 68-08, зам. редактора — 62-62, ответ. секретаря — 50-52, зам. ответ. секретаря—68-78, отделы: партийной жизни—60-91, сельского хозяйства—64-36, 63-86, пропаганды и агитации — 56-23, промышленности и строительства—61-35, советского строительства и быта—69-5..., культуры и школ—60-21, писем и рабселькоров—67-81, информации—34-05, общественная приёмная—56-62, машинное бюро — 57-63, фотолаборатория — 33-61.

Н-02541. Заказ № 1084.